

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

- OW CZAREK PODHALANSKI -

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

- OWCZAREK PODHALANSKI -

**Rodun owczarek podhalanski rotukohtainen
jalostuksen tavoiteohjelma**

voimassa kauden 2012 - 2016

Hyväksytty hallituksessa 13.9.2010

**Hyväksytty Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n
vuosikokouksessa 23.5.2009**

**Hyväksytty Suomen seurakoirayhdistyksen
yleiskokouksessa 11.10.2010**

Hyväksytty SKL:n jalostustieteellisessä toimikunnassa 15.3.2012

SISÄLLYS

1	Yhteenveto.....	3
2	Rodun tausta	5
3	Järjestöorganisaatio ja sen historia.....	7
4	Nykytilanne	9
4.1	Populaation rakenne ja jalostuspohja	9
	Rekisteröinnit	10
	Rodun jalostuspohja Suomessa.....	12
4.2	Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	23
4.2.1	Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta.....	23
4.2.2	Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	24
4.2.3	Käyttö- ja koeominaisuudet.....	27
4.2.4	Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	29
4.2.5	Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista.....	30
4.3	Terveys.....	30
4.3.1	PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	30
4.3.2	Muut Suomessa rodulla todetut merkittävät sairaudet	32
4.3.3	Yleisimmät kuolinsyyt.....	34
4.3.4	Lisääntyminen	34
4.3.5	Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	35
4.3.6	Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista	35
4.4	Ulkomuoto	36
5	Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta.....	38
6	Jalostuksen tavoitteet ja toteutus.....	39
6.1	Jalostuksen tavoitteet	39
6.2	Suosituksot jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	39
6.3	Rotua harrastavan yhdistyksen toimenpiteet	42
6.4	Uhat ja mahdollisuudet	43
6.5	Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	44
	Lähteet.....	46

1 Yhteenveto

Owczarek podhalanski on kookas valkoinen laumanvartijarotu, joka on koitoisin Etelä-Puolan Tatra-vuoristosta. Rotumääritelmä kuvailee koiraa rauhalliseksi, älykkääksi ja tarkkaavaiseksi. Rotu on alkukantainen ja terve; vuoristossa näiltä roduilta on vaadittu kestävyyttä ja voimaa hankalissakin olo-suhteissa. Owczarek podhalanski kuuluu roturyhmään 1.

Podhalanskin tulee olla kunnioitusta herättävän ja näyttävän näköinen. Owczarek podhalanskin tulee näyttää kookkaalta ja ryhdikkäältä niin seisoes-saan kuin liikkeessaankin. Tärkeä osa podhalanskin yleisvaikutelmaa on hyvä lihaskunto ja halu liikkua.

Owczarek podhalanski on maailmalla lukumääräisesti varsin pieni rotu. Podhalanskien asema Suomessa on poikkeuksellisen hyvä, sillä esimerkiksi muissa Pohjoismaissa on vain muutamia yksilöitä. Rodun kotimaan, Puolan rekisteröintimäärät ovat hyvin samantasoiset kuin Suomessa. Suomeen rotu saapui 1990, ja vuoden 2010 loppuun mennessä Suomessa on rekisteröity 532 owczarek podhalanskia.

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on suojella lammaslauvoja pedoilta ja varkailta. Nykyisin se toimii usein pihavahtina ja seuralaisena. Aivan aloittelijoille se ei kuitenkaan sovi vahvan vartioimisviettinsä ja itsenäisen luontensa vuoksi. Laumanvartijakoiraa harkitsevan tulee perehtyä rotuun kunnolla.

Rotua on pidetty alkukantaisena ja terveenä. Tosiasia kuitenkin on, että rodusta ei ole paljon todellista tietoa. Informaatiota on ryhdytty keräämään niin terveydestä kuin luonteestakin viime vuosina, jotta voidaan muodostaa selkeämpää kuvaa rodun nykytilasta. Suurimpana terveysuhkana voidaan pitää tällä hetkellä lonkkanivelen kasvuhäiriötä. Tähän on kiinnitetty huomioita pyrkimällä nostamaan tutkittujen koirien kokonaismäärää tiedon lisäämiseksi, jotta voitaisiin sulkea lonkkaniveldysplasiaa kantavat yksilöt pois jalostuksesta.

Rodun populaatio on pieni ja sen vuoksi useat koirat ovat sukua toisilleen. Tämä on rodun uhka, jos geenipoolia ei saada laajemmaksi. Suositeltava pentuemäärä yhdelle koiralle on vain 4 - 6 pentua, kun keskimääräinen pentuekoko on jo 7 pentua. Yhtä koiraa tulisi käyttää jalostukseen siis vain yhden kerran.

Ongelmana ja haasteena koetaan sekä jalostukseen käytettävien yksilöiden että erilaisten tietojen keräämisessä rodun harrastajien huono tavoitettavuus. Koiria otetaan usein maaseudulle ja omistajat eivät ole rotua harrastavan yhdistyksen jäseniä. Tällöin koirat ovat tavoittamattomissa niin jalostuksesta kuin tietojen keruusta.

Rotua harrastava yhdistys - Suomen Owczarek Podhalanskit ry. - julkaisee tietoa rodusta Owczarek Podhalanski -nimisessä yhdistyksen jäsenlehdessä sekä Internet-sivuilla www.podhalanski.fi.

Rotuyhdistys suosittelee pennunostajaa tutustumaan rodun jalostusohjelman pentueen isälle ja emälle asetettuihin suosituksiin ja esittämään kasvattajalle kysymyksiä kohdista, joissa hän havaitsee poikkeamia harkitsemansa pentueen kohdalla. Rotuyhdistys kehottaa pennunostoa harkitsevia myös tutustumaan rotuun arkielämässä haastattelemalla rodun harrastajia sekä näkemään täysikasvuisia koiria luonnossa. Rodun vartiointiviettiin tulee suhtautua vakavasti ja koiran haukuntaherkkyys on otettava huomioon rodun hankintaa harkittaessa.

2 Rodun tausta

Owczarek podhalanski on kotoisin Tatra-vuoristosta Puolan eteläosasta. Rodun alkuperä on sama kuin muidenkin suurten valkoisten koirien, vaikkakaan ei tiedetä missä järjestyksessä ja milloin rodut syntyivät. Samantyyppisiä rotuja on kehittynyt niin Karpaattien ja Pyreneitten vuoristossa kuin Alpeilla. Slovakiancuvac, kuvasz sekä maremmano-abruzzese ovat esimerkkejä tällaisista roduista.

Eri laumanvartijarotujen selvät rakenne-erot ovat kehittyneet vuosisatojen aikana syntyneistä mutaatioista. Suurten vartioivien paimenkoirien arvellaan polveutuvan aasialaisista molossityyppisistä koirista. Tiibetin ylängöllä 3000 - 4000 vuotta sitten elänyttä tiibetinmastiffia muistuttavaa koiraa pidetään kaikkien molossityyppisten koirien kantarotuna. Nämä lampaita ja nautakarjaa vartioivat koirat levisivät paimentolaisten mukana Aasiaan ja pikkuhiljaa kohti länttä.

Laiduntamisella on Tatra-vuoristossa pitkät vuosisatojen taakse ulottuvat perinteet. 1300 - 1400 -luvulla Valakiasta Tatra-vuoristoon siirtyneet paimenet toivat mukanaan suuret valkoiset paimenkoirat, joita pidetään owczarek podhalanskien esi-isinä. Vuoristo-oloissa owczarek podhalanskit ovat sopeutuneet suuriinkin korkeuseroihin, kylmiin ja vaikeisiin olosuhteisiin sekä niukkaan ravintoon. Koirien valinta työkäyttöön on tapahtunut aluksi fyysisten ominaisuuksien, pentuajan käyttäytymisen ja työominaisuuksien perusteella.

Ensimmäinen tarkka owczarek podhalanskien rotumääritelmä on vuodelta 1938. Toisen maailmansodan aikoina owczarek podhalanskien määrä väheni huomasti. The Polish Kennel Club teki runsaasti töitä rodun elvyttämiseksi, mutta edelleen rotua pidetään hyvin harvalukuisena myös kotimaassaan. Kotimaansa ulkopuolella rotu on tunnettu vasta varsin lyhyen aikaa. Suomeen rotu saapui 1990, ja vuoden 2010 loppuun mennessä on Suomessa rekisteröity 532 owczarek podhalanskia, joista yli puolet viimeisen viiden vuoden sisällä.

Owczarek podhalanskien rodunomainen vartiointitehtävä on säilynyt samana vuosisatoja: koirien tehtävinä on palauttaa eksyneet lampaat lauman pariin sekä suojella laumaa pedoilta ja varkailta. Owczarek podhalanski työskentelee tässä tehtävässään itsenäisesti. Vartioimista säätelee pitkälle kehittynyt tarve huolehtia vartiotavan lauman turvallisuudesta. Koiran toiminta on pitkälti automatisoitunutta ärsykkeisiin reagointia. Koirat seuraavat ympäristöä näennäisen rentoina, määrittävät uhan vakavuuden itsenäisesti ja reagoivat nähdessään sen tarpeelliseksi. Uhan lähestyessä koirat valpastuvat, ryhdistäytyvät ja alkavat haukkua. Susien uhatessa koirat pyrkivät sekoittamaan susien saalistuskäyttäytymisen. Tarvittaessa koirat pystyvät myös taistelemaan petoja vastaan. Tällöin ne eivät saa rakenteeltaan olla liian massiivisia.

Puolassa owczarek podhalanskeja käytetään edelleenkin alkuperäisessä laumanvartiointitehtävässä kuten myös kotien ja tehtaiden vartioinnissa. Puolassa podhalanskien hyöty on huomattu myös suojelemaan karjaa lihan-syöjäpedoilta, joten koirien käyttöä laumojen vartioinnissa tuetaan. Suomessa podhalanskit ovat pääasiassa pihavahteja tai seurakoiria. Rotu soveltuu parhaiten maaseudulle ja haja-asutusalueille, joissa sillä on oma reviiri vartioitavaksi. Suomessa halutaan säilyttää rodun käyttöominaisuudet laumanvartijana, joten tavoitteena on tiedottaa rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta mm. kotieläinkasvattajia.

3 Järjestöorganisaatio ja sen historia

Ennen vuotta 2001 owczarek podhalanski kuului rotuna Slovakianpaimenkoirayhdistyksen alaisuuteen. Vuoden 2000 lopulla saatiin kerättyä aktiivinen harrastajajoukko, jotka lähtivät viemään eteenpäin ajatusta omasta rotuyhdistyksestä. Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n perustamiskokous on pidetty 17.1.2001 Hollolassa. Yhdistys on hyväksytty merkittäväksi yhdistysrekisteriin 25.2.2002. Vuonna 2009 Suomen Owczarek Podhalanskit ry. sai anomuksestaan rotua harrastavan yhdistyksen statuksen.

Yhdistyksen tarkoituksena on tehdä owczarek podhalanski -rotua tunnetuksi sekä edistää puhtasrotuisten ja terveiden owczarek podhalanskien jalostusta. Lisäksi yhdistyksen tavoitteena on ohjata jäseniään kouluttamaan sekä kasvattamaan podhalanskejaan oikein.

Owczarek podhalanski on rotujärjestönsä Suomen Seurakoirayhdistys ry:n (SSKY) alainen rotu. Yhdistys on ollut SSKY:n jäsenyhdistys vuodesta 2001 alkaen, ja Salpausselän Kennelpiirin jäsenyhdistykseksi se hyväksyttiin vuonna 2002. Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben ry:n jäsenyhdistykseksi yhdistys on hyväksytty 23.3.2003.

Yhdistyksen toiminta kattaa koko maan. Yhdistys järjestää vuosittain syys- ja kevätleirit sekä julkaisee jäsenlehteä neljä kertaa vuodessa. Vuosittaisten tapaamisten yhteydessä on järjestetty erilaisia luentoja, luonneprofiilitestauksia, epävirallisia näyttelyitä sekä jalostustarkastuksia. Yhdistys on järjestänyt myös kahteen otteeseen pentunäyttelyn. Yhdistyksellä on omat kotisivut (www.podhalanski.fi) sekä pentuvälitys. Varsinaisia jäseniä oli vuoden 2010 lopussa 148. Vastaava luku vuodelta 2009 oli 119 jäsentä.

Yhdistyksen hallitus nimeää yhdistyksen jäsenistä jalostustoimikuntaan vähintään kolme jäsentä. Jalostustoimikunnan jäsenen toimintakausi on kolme vuotta kerrallaan. Jalostustoimikunta voi tarvittaessa nimetä ns. asiantuntijajäseniä, joita se kuulee erityiskysymyksissä.

Yhdistys järjestää vähintään kerran vuodessa jalostustarkastustilaisuuden, joka on yhdistyksen jäsenille maksuton. Jalostustoimikunta on aktiivisesti yhteydessä yhdistyksen kasvattajajäseniin kerätäkseen tietoa ja tehdäkseen tilastoja, pitääkseen pentuvälitystä ja uroslistaa sekä kuullakseen kasvattajien mielipiteitä rodun jalostuksen näkymistä. Jalostustoimikunnan tehtäväksi on määriteltä myös luonneprofiilianalyysin kehittäminen ja testauksen aloittaminen rodun keskuudessa. Jalostustoimikunta julkaisee rotuinfoa, vastaa rotuun liittyviin tiedusteluihin ja huolehtii jalostukseen liittyvästä informaationkulusta. Jalostustoimikunnan tehtäviin kuuluu myös jäsenlehden jalostustoimikunta-palstan toimittaminen.

Yhdistys osallistuu ulkomuototuomarien erikoiskoulutus- ja koearvostelutilaisuuksiin järjestämällä mallikoirat ja koulutusmateriaalin rotujärjestön pitämiin tilaisuuksiin. Erikoiskoulutus- ja koearvostelutilaisuuksista päättää rotujärjestö Suomen Seurakoirayhdistys ry. ja niitä järjestetään sen mukaan, miten tuomarikokelaat niitä rodulle anovat. Yhdistyksen hallitus ja jalostus-

toimikunta etsivät kollegioon tarvittavat koirat, joiden tulee edustaa sekä rotunsa huippua että osittain pahimpia virheitäkin.

Vuoden 2010 loppuun mennessä koearviostelutilaisuuksia oli järjestetty rodussa kaksi ja koulutustilaisuuksia kaksi. Lisäksi rodun tuomarioikeuksia on suoritettu näyttelyiden ja kollegioiden yhteydessä järjestettävissä näyttökokeissa. Erikoiskoulutuksen kouluttajina ovat toimineet Paula Heikkinen-Lehkonen sekä Elena Ruskovaara. Rodun ensimmäisen kollegion vastaanottivat ulkomuototuomarit Paula Heikkinen-Lehkonen sekä Leni Nousiainen. Seuraavan kollegion ja näyttöjä on vastaanottamassa ollut Elena Ruskovaara.

4 Nykytilanne

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rotu saapui Suomeen vuonna 1990 ja ensimmäinen Suomessa syntynyt pentue rekisteröitiin vuonna 1993. Suomessa on 31.12.2010 mennessä rekisteröity kaiken kaikkiaan yhteensä 532 owczarek podhalanskia, joista viimeisen viiden vuoden aikana 47 %. Vuoden 2009 vastaava prosentti oli 52 %.

Syitä rodun rekisteröintimäärien kasvuun viimeisen viiden vuoden aikana ei tiedetä. Laumanvartijarodut yleensä, joihin podhalanskikin kuuluu, ovat tulleet tutummiksi viime vuosina erilaisten rotuesittelyjen ja infotilaisuuksien kautta. Laumanvartijarotuisista kiinnostuneet ihmiset ovat kaiki löytäneet owczarek podhalanskin rotuna, jota ei pidetä vartiointitaipumuksiltaan kaikkein tiukimpana koirana. Tulee kuitenkin muistaa, että kyseessä on koirarotu, jolla on kaikki vartioivan koiran ominaisuudet kuten muillakin laumanvartioilla eikä se siten sovi välttämättä ensimmäiseksi koiraksi.

Pentujen kysyntä on myös lisännyt pentujen tuotantoa sekä pentujen myymistä ostajille, jotka eivät ymmärrä vartioivan koirarodun peruskäyttäytymistä. Rodussa on ilmennyt varsinkin kahtena viimeisenä vuotena paljon pentueita kasvattajilla, joilla ei ole rekisteröityä kennelnameä tai pentujen vanhemmat eivät täytä rotuyhdistyksen jalostustavoitteiden suosituksia. Pentuja myydään ja ostetaan tutustumatta rotuun ja tämä näkyy aikuisten koirien myynnissä olevana määränä. Rodun luonne ja mahdollisesti myös koko tulevat yhä useammin pennunostajalle yllätyksenä.

Rodun kanta niin Suomessa, maailmalla kuin sen kotimaassa Puolassakin on kovin suppea. Jalostukseen käytettäviä yksilöitä on vähän ja nekin usein periytyvät samoista puolalaisista kantakoirista.

Owczarek podhalanskin jalostuspohja on hyvin kapea, mikä rajoittaa rodun perinnöllistä monimuotoisuutta. Perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa rodun geeniversioiden runsautta. Monimuotoisella rodulla on olemassa samoista geeneistä useampia erilaisia versioita. Antaen yksilöiden geenipareille heterotsygotiaa eli eriperintäisyyttä, se mahdollistaa elinvoimaisuutta ja suojaaa monilta perinnöllisten vikojen ja sairauksien puhkeamiselta. Myös immuunijärjestelmien geenikirjojen kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin.

Owczarek podhalanskien osalta jalostukseen on käytetty jo vuosia samansukuisia koiria, joten tämä on pienentänyt jo ennestäänkin suppeaa monimuotoisuutta rodussa. Valitettava tosiasia on, että rodussa lähes kaikki yksilöt polveutuvat samoista puolalaisista koirista ja ovat täten jossain määrin sukua toisilleen.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa, kuten owczarek podhalanskilla, 5 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % suhteessa neljän

vuoden rekisteröinteihin. Tarkasteltaessa vuosia 2006 - 2010 tämä tarkoittaa, että yhdellä koiralla saisi olla jälkeläisiä enintään 12 pentua ja toisessa polvessa enintään 25 pentua.

Rotu on saanut Suomessa edistyksellisen aseman verrattuna muihin Pohjoismaihin. Seuraavaksi tunnetuin rotu on Tanskassa, josta löytyy muutama kasvattaja ja useampia harrastajia. Ruotsissa ja Norjassa rotu on vielä hyvin tuntematon ja harvinainen. Tietävästi Ruotsissa on syntynyt vain yksi pentue ja Norjassa rotua ei ole edustettuna lainkaan. Muualla Euroopassa rotu on saanut jalansijaa kotimaansa Puolan lisäksi hieman merkittävämmiin Ranskassa, Saksassa ja Hollannissa. Näissä maissa rodun parista löytyy muutamia kasvattajia, useita harrastajia sekä vilkasta harrastus- ja yhdistystoimintaa. Myös Venäjälle on myyty muutamia yksilöitä niin Suomesta kuin Puolastakin.

Puolan tilanne rodun rekisteröintimäärien suhteen on heikko. Tällä hetkellä rodun kotimaassa on rekisteröitynä noin 200 - 300 yksilöä. Vain puolet näistä on millään muotoa jalostuskäytössä. Puolalaiset kasvattajat ovat huolissaan rekisteröintimäärien laskusta ja rodun jakautumisesta vuoristossa käytettävään työlinjaan sekä keski- ja pohjoispuolassa kasvatettuun ”kotikoira-linjaan”. Puolassa on melko huolettomasti käytetty matadoriuroksia ja vaikutukset näkyvät edelleen nykykoirien sukutauluissa. Puolalaiset kasvattajat ovatkin ryhtyneet geenipoolia laajentaakseen hakemaan jalostusmateriaalia suoraan vuoristosta. Vuoristossa elää työkäytössä olevia alkuperäisiä koiria, joilla on vahvat vartiointitaitumukset. Näiden pentujen vanhempia ei tunneta neljää sukupolvea taaksepäin, mutta tämä on keino yrittää laajentaa rotun geenipoolia. Näitä koiria kutsutaan nimellä Ksiega Wstepna eli KW.

Puolassa nämä KW-koirat ovat erittäin kiinnostavia kasvattajien keskuudessa, sillä ne ovat kautta linjan tällä hetkellä muita koiria terveempiä. Niiden jalostusta on ohjannut niiden rodunomaiset käyttöominaisuudet enemmän kuin ulkomuoto. Vain vahvat ja kestävät, luonteeltaan rodunomaiset ja hankalissa oloissa liikkumaan pystyvät koirat on todettu käytännöllisiksi ja niitä on käytetty jalostukseen. Jalostuskoirien karsinta alkuperäisissä oloissa vuoristossa on monesti ankarampaa kuin kotikoirien.

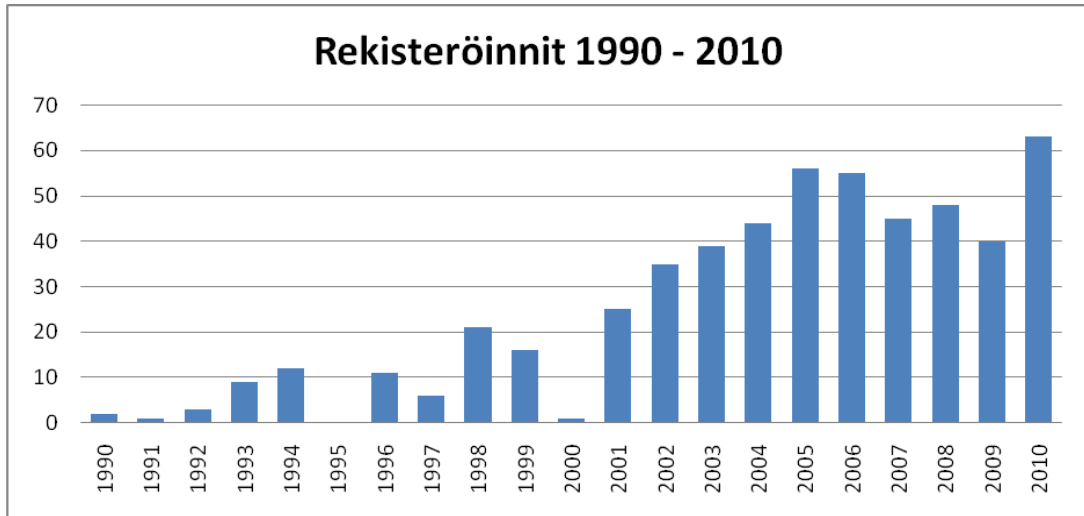
Valitettavasti näitä koiria, joita on onnistuttu löytämään vuoristosta, on pidetty niin kiinnostavina ja haluttuina, että joidenkin kohdalla niitä on erehdytty käyttämään useille eri nartuille ja näin olleen saatu hyöty on mennyt hukkaan. Näiden KW-koirien jälkeläisiä on tuotu muutamia myös Suomeen lähivuosina.

4.1.1. Rekisteröinnit

Owczarek podhalanski -rotu on tällä hetkellä noususuhdanteessa, mikä on huomattavissa pentuerekisteröintien kasvavassa määrässä (kuva 1). Valitettavasti tämä tuo mukanaan myös lieveilmiöitä, kuten pentujen tuottamista ilman jalostuksellista suunnitelmaa.

Suomeen tuotiin jalostuksen aloittamista varten Puolasta 90-luvun alussa muutamia yksilöitä. Ensimmäiset pentueet kasvattivat rekisteröintimääriä

vuosina 1993 - 1994. Rekisteröintien määrät olivat hyvin vaihtelevia 90-luvun loppupuolella. Selvä nousu rekisteröintimäärissä on havaittavissa 2000-luvun alusta lähtien.

Kuva 1. Rekisteröinnit Suomessa

Rodussa on kiitettävästi tuotu tasaisena virtana tuontikoiria ulkomailta. Pääasiassa tuontikoirat ovat olleet rodun alkuperämaasta, mutta uutta verta on yritetty tuoda myös Ranskasta, Belgiasta, Tanskasta ja Itävallasta. Yhteen astutukseen on käytetty myös Saksassa asuvaa urosta. Koiria tuovat maailmalta niin kasvattajat kuin yksittäiset harrastajatkin. Harmillista on, että liian usein harrastajien tuomat koirat ovat täysin tavoittamattomissa, sillä omistajien yhteystietoja ei ole saatavilla ja näin ollen mahdollisesti uutta verta ei pystytä käyttämään hyödyksi jalostuksessa. Tuontikoirien rekisteröintimäärät suhteessa suomalaisten pentujen rekisteröinteihin käyvät ilmi taulukosta 1.

Owczarek Podhalanskin suosio on ottanut harppauksen ylöspäin viimeisen viiden vuoden aikana. 2000-luvun alussa, samoihin aikoihin kun podhalanskeille perustettiin oma rotuyhdistys, sen rekisteröintimäärät nousivat huomattavasti korkeammalle kuin sukulaisrodullaan slovakiancuvacilla. Syytä tähän ei tiedetä, mutta podhalanskia ei pidetä laumanvartijaroduista kaikkein tiukimpana vahtina. Täysikasvuisen podhalanskin vartiointivietti saattaakin jopa aiheuttaa ongelmia ja yllätyksiä uusille pennunostajille, jotka eivät ole saaneet tarpeeksi tietoa rodusta ennen hankintaa. Valitettavasti tämä näkyy noin kaksivuotiaiden uutta kotia etsivien koirien määrässä. On siis tärkeää antaa todellinen kuva rodun luonteesta jo ennen ostopäätöstä pennunostoa harkitseville.

Vuosi	-90	-91	-92	-93	-94	-95	-96	-97	-98	-99	-00
Pennut (kotimaiset)				8	11		11		20	14	
Tuonnit	2	1	3	1	1			6	1	2	1
Rekisteröinnit yht.	2	1	3	9	12	0	11	6	21	16	1

Vuosi	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	YHT
Pennut (kotimaiset)	18	34	38	43	53	51	41	45	37	61	485
Tuonnit	7	1	1	1	3	4	4	3	3	2	47
Rekisteröinnit yht.	25	35	39	44	56	55	45	48	40	63	532

Taulukko 1. Rekisteröintien jakautuminen suomalaisiin koiriin ja tuontikoiriin

4.1.2. Rodun jalostuspohja Suomessa

Koska rodun historia Suomessa on hyvin lyhyt, käytetään jalostuspohjana tänäkin päivänä vielä paljon alkuperäistä materiaalia. Tämä edellyttää, että kasvattajat vastuuntuntoisesti tarkkailevat geenipoolin laajuutta ja pyrkivät kasvattamaan sitä entisestään käyttämällä mahdollisuuksien mukaan tuontikoiria.

Valitettavasti ulkomainen geenipohja on myös hyvin kapea jopa rodun alkuperämaassa. Tuontikoirat ovat paljon sukua toisilleen ja ulkomailla käytettyjen matadoriurosten laaja esiintyminen vaikeuttaa geenipohjan laajentamista tuontikoirien avulla. Lähes kaikki tuontikoirat polveutuvat samoihin puolalaisiin koiriin, joita rodun isäntämaa on käyttänyt jalostuksessa erityisen runsaasti. Pikkuhiljaa rodun alkuperämaassa on ymmärretty tuoda alkuperäiset, vielä työkäytössä olevat koirat vuoristosta jalostuskäyttöön.

Tehollisen populaation määrä verrattuna rekisteröinteihin on Suomessa kovin pieni. Tehollisella populaatiolla tarkoitetaan laskennallista arviota rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa on. Esimerkiksi lukema 50 kertoo, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Nyrkkisääntönä voidaan pitää, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen. Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä on käytössä jalostuskoirien lukumääriin perustuva laskenta. Tämä antaa kuitenkin tehollisesta koosta suuren yliarvion, sillä sen oletuksena on, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät.

Suomessa jalostukseen on käytetty useamman kerran peräkkäin samoja uroksia sekä narttuja. Jalostusperusta on edelleen pitkälti 1990-luvun podhanskeissa. Tämä selittää myös käytettävien jalostuskoirien korkean keski-

iän (taulukko 2). Nuoremmat yksilöt ovat vasta nyt tulossa jalostuskäyttöön. Tulevaisuuden näkymänä onkin, että nuoria sukupolvia saadaan enemmän käyttöön. Näiden koirien sukutauluissa matadoriyksilöt jäävät kauemmas ja toiselta puolelta tulee mahdollisesti uutta verta.

Tällä hetkellä vuotuista sukusiitosprosenttia pitää korkeana samojen, alkupe-
räisten koirien käyttö. Alkuperäisillä tarkoitetaan koiria, jotka ovat ensim-
mäisten tuontien jälkeläisiä ja niiden pentuesisaruksia, joiden varaan jalos-
tusta maassamme on alettu rakentamaan. Kaikki suomalaiset koirat polveu-
tuvat vielä samoihin puolalaisiin koiriin.

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin ser-
kukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnai-
sesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka
ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman
tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen gee-
nipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksi-
löiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset al-
leelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuh-
teesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puo-
lisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähen-
tää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa su-
kusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten
heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessii-
visten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Linjalostus on lievää sukusiitosta. Tarkoituksena on hyvän esivanhemman
osuuden maksimointi koiran sukutaulussa niin, että koiralla ja esivanhem-
malla olisi mahdollisimman läheinen sukulaisuussuhde ja näin ollen mahdol-
lisimman paljon yhteisiä geenejä. Erona tavalliseen sukusiitokseen on, että
isä ja emä ovat vain tämän yhden esivanhemman kautta sukua toisilleen, eli
syntyvät pennut eivät ole sen enempää sukusiitettuja kuin rodun muutkaan
koirat. Jos esivanhempi esiintyy kaukana sukutaulussa, sillä ei ole merkitys-
tä koiran geeneihin. Esimerkiksi pennun ja viidennessä polvessa kaksi ker-
taa esiintyvän esivanhemman yhteisten geenien todennäköisyys on 12,5 %.
Sattuman ansiosta voi käydä myös niin, ettei pennulla ja esivanhemmalla ole
yhtäkään yhteistä geeniä. Linjalostusta suunniteltaessa on selvitettävä,
ovatko paritettavat yksilöt todella sukua toisilleen vain tämän yhden esivan-
hemman kautta, muuten sukusiitosaste voi nousta korkeammaksi kuin on
tarkoitus.

vuosi	tehollinen populaatio	vuotuinen sukusiitos %	Keskimääräinen jalostuskäytön ikä - nartut	Keskimääräinen jalostuskäytön ikä - urokset
2001	5	8,56	4 v 3 kk	3 v 9 kk
2002	11	4,59	4 v 4 kk	3 v
2003	12	7,23	3 v 4 kk	5 v 3 kk
2004	11	4,77	3 v 8 kk	4 v 10 kk
2005	16	5,15	4 v 3 kk	4 v 2 kk
2006	12	3,58	3 v 10 kk	2 v 6 kk
2007	12	5,82	3 v 2 kk	3 v 5 kk
2008	14	4,25	4 v 5 kk	2 v 7 kk
2009	10	6,35	2 v 8 kk	3 v 2 kk
2010	12	6,74	3 v 5 kk	4 v 4 kk

Taulukko 2. Tehollinen populaatio ja vuotuinen sukusiitos-%

Jalostusmateriaalin käytössä on viime vuosien aikana ollut Suomessa syntyneiden koirien määrä melko tasaisesti nousussa sekä uroksissa että nartuissa (taulukko 3). Tuontikoiriin pohjautuva pentumäärä on vasta muutaman viime vuoden aikana keikahtanut kotimaisten koirien pentumäärää pienemmäksi. Uusien tuontikoirien merkitys Suomessa nuoren rodun jalostukselle tulisi kuitenkin muistaa.

1990 - 2010	Käytetyt kotimaiset urokset	Käytetyt tuontiurokset	Käytetyt ulkomaiset urokset
käytettyjä uroksia, kpl	26	13	1
pentueita	40	34	1
%-osuus pentueista	53,33	45,33	1,33
pentuja	255	225	5
%-osuus pennuista	52,58	46,39	1,03
1990 - 2010	Käytetyt kotimaiset nartut	Käytetyt tuontinartut	Käytetyt ulkomaiset nartut
käytettyjä narttuja, kpl	32	13	0
pentueita	47	29	0
%-osuus pentueista	61,84	38,16	0,00
pentuja	313	174	0
%-osuus pennuista	64,27	35,73	0,00

Taulukko 3. Yhteenveto jalostukseen käytetyistä uroksista ja nartuista

Rodussamme esiintyy tällä hetkellä paljon yhden pentueen narttuja. Vaikka tämä onkin positiivinen asia, valitettavasti nämä käytetyt nartut ovat sukua toisilleen tai niiden sukutauluissa esiintyy samat ulkomaiset koirat.

Jalostukseen käytetyt urokset 1990 - 2010

Uroksen nimi Vanhemmat	Syntymä- vuosi	Käyttö vuosi	Käytettyjen narttujen määrä	Pentueita (lkm)	Pentuja (lkm)	%-osuus kaikista pennuista
Aamuruskon Artysta	1998	2004 2005	2	2	15	3,09
<i>Bernoban Niedzwiedzbialy (1993)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Atak	1998	2003	1	1	5	1,03
<i>Bernoban Niedzwiedzbialy (1993)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Blawatek	1999	2004	1	1	7	1,44
<i>Karat ze Snieznej Uboczy (1997)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Brazowy	1999	2003 2005	1	2	14	2,89
<i>Karat ze Snieznej Uboczy (1997)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Epokowy	2002	2007	1	1	8	1,65
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Herszt	2003	2007	1	1	6	1,24
<i>Lemiesz-Buksa Filos (1998)</i> <i>Arika Poniatowskie Piaski (2001)</i>						
Aamurskon Inspirator	2003	2008 2009	2	2	11	2,27
<i>Aamuruskon Atak (1998)</i> <i>Aamuruskon Darowizna (2001)</i>						
Aamuruskon Jarosz	2004	2005	1	1	7	1,44
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>T'Viivi des Arcanes D'Hermes (2002)</i>						
Aamuruskon Lemiesz	2004	2010	1	1	5	1,03
<i>Lemiesz-Buksa Filos (1998)</i> <i>Aamuruskon Elegancja (2002)</i>						
Aamuruskon Mistrz	2005	2010	1	1	12	2,47
<i>Aamuruskon Artysta (1998)</i> <i>Arika Poniatowskie Piaski (2001)</i>						
Aamuruskon Obraz	2006	2008 2009	2	2	6	1,24
<i>Luby Baca Chluba Liliowej Przeleczy (2004)</i> <i>Arika Poniatowskie Piaski (2001)</i>						
Aamuruskon Odwazny	2006	2010	2	2	15	3,09
<i>Luby Baca Chluba Liliowej Przeleczy (2004)</i> <i>Arika Poniatowskie Piaski (2001)</i>						
Aamuruskon Pewny	2006	2008	1	1	6	1,24
<i>Kalliovaaran Igor Tatra (2003)</i> <i>Aamuruskon Hrabina (2003)</i>						
Aamuruskon Sobowtor	2007	2009	1	1	9	1,86
<i>Aamuruskon Herszt (2003)</i>						

<i>Aamuruskon Jedyny (2004)</i>						
Baca den Engerling	2002	2005 2006	1	2	11	2,27
<i>Baron Tomkowe Przytulisko (?)</i>						
<i>Tatrovwna den Engerling (?)</i>						
Bernoban Niedzwiedzbialy	1993	1998	1	1	7	1,44
<i>Dym z Buczynowego Gniazda (1990)</i>						
<i>Watra Spod Pindeli (1990)</i>						
Borny Baca Biale Szczescie	2005	2007 2008	3	3	22	4,54
<i>Baca (?)</i>						
<i>Jagodka Chluba Liliowej Przeleczy (?)</i>						
Brzozowy Zagajnik Staw	1994	2000 2001 2003 2004	2	4	27	5,57
<i>Urok z Butorowego Wierrbu (1990)</i>						
<i>Perla Spod Krzesanych Skal (1992)</i>						
Brzozowy Zagajnik Zawrat	1994	1998 1999 2003	3	3	14	2,89
<i>Urok z Butorowego Wierrbu (1990)</i>						
<i>Perla Spod Krzesanych Skal (1992)</i>						
Cis z Debowego Zacisza	2006	2008 2009	2	2	10	2,06
<i>Nil Spod Brzyska (?)</i>						
<i>Maryna Ekland (?)</i>						
Cymes Opilio	2005	2009	1	1	7	1,44
<i>Janosik Chluba Liliowej Przeleczy (?)</i>						
<i>Byrka-Morka Filos (?)</i>						
Dym Z Buczynowe Go Gniazda	1990	1993	2	2	8	1,65
<i>Bujac od Dzioboni (?)</i>						
<i>Dolinka od Hanusi (?)</i>						
Fadrasz Von Gora	1996	2002	1	1	5	1,03
<i>Bucko von der Bockenbuscher Eiche (?)</i>						
<i>Anuszka (?)</i>						
Igor	2008	2010	1	1	8	1,65
<i>Cis z Debowego Zacisza (2006)</i>						
<i>Aamuruskon Rosalia (2007)</i>						
Irismaan Leopolda Polany	2004	2007	1	1	4	0,82
<i>Kalliovaaran Ecstasy Tatra (2000)</i>						
<i>Misia Reza (1998)</i>						
Irismaan Lukasza Polany	2004	2007	1	1	11	2,27
<i>Kalliovaaran Ecstasy Tatra (2000)</i>						
<i>Misia Reza (1998)</i>						
Kalliovaaran Ecstasy Tatra	2000	2004 2005 2009	3	3	16	3,30
<i>Brzozowy Zagajnik Staw (1994)</i>						
<i>Lira z Butorowego Wirchu (1997)</i>						
Kalliovaaran Igor Tatra	2003	2006	1	1	7	1,44

<i>Brzozowy Zagajnik Staw (1994)</i> <i>Kalliovaaran Evening Star (2000)</i>						
Karat Ze Snieznej Uboczy	1997	1999	1	1	8	1,65
<i>Krywan od Malkochow (?)</i> <i>Hera Daszenka ze Snieznej Uboczy (?)</i>						
Lemiesz-Buksa Filos	1999	2001 2003 2004	5	5	28	5,77
<i>Bujac z Urbasiowego Pola (?)</i> <i>Buksa z Zadmy (?)</i>						
Lesny Z Siwej Polany	2001	2002 2003 2004 2005	6	6	46	9,48
<i>Ornak z Butorowego Wierchu (?)</i> <i>Skalka z Diablinca (?)</i>						
Liptok-Buksa Filos	1998	2002	1	1	3	0,62
<i>Bujac z Urbasiowego Pola (?)</i> <i>Buksa z Zadmy (?)</i>						
Luby Baca Chluba Liliowej Przeleczy	2004	2006 2007	3	3	19	3,92
<i>Baca (?)</i> <i>Chluba Liliowej Przeleczy (?)</i>						
Piorun Reza	2001	2002	1	1	7	1,44
<i>Litwor Reza (?)</i> <i>Folga z Zadmy (?)</i>						
Pumpulipilven Albert	2005	2010	1	1	9	1,86
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>Kalliovaaran Christal Tatra (1999)</i>						
Snowy Coats Big Snowflake	2003	2006	1	1	9	1,86
<i>Brzozowy Zagajnik Staw (1994)</i> <i>Panienka Wrzoscwisko Maria (1997)</i>						
Snowy Coats Cute Polar Bear	2004	2008	1	1	7	1,44
<i>Brozozowy Zagajnik Staw (1994)</i> <i>Panienka Wrzoscwisko Maria (1997)</i>						
Turon Spiska Watra	2004	2006 2007	3	3	23	4,74
<i>Rubeus Spiska Watra (?)</i> <i>Perelka Spiska Watra (?)</i>						
Urok Z Butorowego Wierrbu	1990	1994 1996 1998	2	4	33	6,80
<i>A-Dunajek z Byrtusiowej Plazowki (?)</i> <i>Belcia z Kominowej Polany (?)</i>						
Valko Monsterin Monster	2006	2009 2010	2	2	10	2,06
<i>Turon Spiska Watra (2004)</i> <i>Aamuruskon Iskrzyc (2003)</i>						

Taulukko 4. Jalostukseen käytetyt urokset 1990 - 2010

Jalostukseen käytetyt nartut 1990 – 2010

Nartun nimi <i>Vanhemmat</i>	Syntymä- vuosi	Käyttö- vuosi	Käytettyjen urosten määrä	Pentueita (lkm)	Pentuja (lkm)	%-osuus kaikista pennuista
Aamuruskon Baletnica	1999	2001 2002	2	2	9	1,85
<i>Karat ze Snieznej Uboczy (1997)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Blondynka	1999	2002	1	1	6	1,23
<i>Karat ze Snieznej Uboczy (1997)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Darowizna	2001	2003	1	1	5	1,03
<i>Lemiesz-Buksa Filos (1998)</i> <i>Aamuruskon Baletnica (1999)</i>						
Aamuruskon Ekscellencja	2002	2004 2006	2	2	14	2,87
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Elegancja	2002	2004	1	1	5	1,03
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>Brzozowy Zagajnik Harenda (1994)</i>						
Aamuruskon Harcerka	2003	2004 2006 2007	3	3	24	4,93
<i>Lemiesz-Buksa Filos (1998)</i> <i>Arika Poniatowskie Piaski (2001)</i>						
Aamuruskon Hrabina	2003	2006	1	1	7	1,44
<i>Lemiesz-Buksa Filos (1998)</i> <i>Arika Poniatowskie Piaski (2001)</i>						
Aamuruskon Iluzja	2003	2007	1	1	5	1,03
<i>Aamuruskon Atak (1998)</i> <i>Aamuruskon Darowizna (2001)</i>						
Aamuruskon Iskryc	2003	2006 2008	2	2	15	3,08
<i>Aamuruskon Atak (1998)</i> <i>Aamuruskon Darowizna (2001)</i>						
Aamuruskon Jedyny	2004	2007 2008	2	2	12	2,46
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>T'Viivi Arcanes D'Hermes (2002)</i>						
Aamuruskon Jedza	2004	2007	1	1	11	2,26
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>T'Viivi Arcanes D'Hermes (2002)</i>						
Aamuruskon Kanciasty	2004	2007 2008	2	2	9	1,85

<i>Lemiesz-Buksa Filos (1998)</i> <i>Aamuruskon Ekselencja (2002)</i>						
Aamuruskon Kaprysic	2004	2007	1	1	4	0,82
<i>Lemiesz-Buksa Filos (1998)</i> <i>Aamuruskon Ekselencja (2002)</i>						
Aamuruskon Poziomka	2006	2010	1	1	2	0,41
<i>Kalliovaaran Igor Tatra (2003)</i> <i>Aamuruskon Hrabina (2003)</i>						
Aamuruskon Rozalia	2007	2008 2009	2	2	11	2,26
<i>Turon Spiska Watra (2005)</i> <i>Aamuruskon Kanciasty (2004)</i>						
Aamuruskon Rubin	2007	2010	1	1	12	2,46
<i>Turon Spiska Watra (2005)</i> <i>Aamuruskon Kanciasty (2004)</i>						
Aamuruskon Sylwetka	2007	2009	1	1	5	1,03
<i>Aamuruskon Herszt (2003)</i> <i>Aamuruskon Jedyny (2004)</i>						
Aamuruskon Tajemnica	2007	2010	1	1	8	1,64
<i>Luby Baca Chluba Liliowej Przeleczy (2004)</i> <i>Aamuruskon Iluzja (2003)</i>						
Aamuruskon Tekla	2007	2010	1	1	5	1,03
<i>Luby Baca Chluba Liliowej Przeleczy (2004)</i> <i>Aamuruskon Iluzja (2003)</i>						
Aamuruskon Walentyna	2008	2009	1	1	4	0,82
<i>Aamuruskon Inspirator (2003)</i> <i>T'Viivi Arcanes D'Hermes (2002)</i>						
Arika Poniatowskie Piaski	2001	2003 2005 2006	3	3	20	4,11
<i>Ornak z Butorowego Wierchu (?)</i> <i>Leidi z Ogrodu Parysa (?)</i>						
Brzozowy Zagajnik Harenda	1994	1998 1999 2001 2002	4	4	29	5,95
<i>Urok z Butorowego Wierrbu (1990)</i> <i>Perla Spod Krzesanych Skal (1992)</i>						
Elegantka at Whesteam's Catonium	2005	2009	1	1	6	1,23
<i>Janosik Chluba Liliowej Przeleczy (?)</i> <i>Maryna-Buksa Filos (?)</i>						
Irismaan Hannukka	2002	2005	1	1	4	0,82
<i>Piorun Reza (2000)</i> <i>Misia Reza (1998)</i>						
Kalliovaaran Christal Tatra	1999	2005	1	1	9	1,85

<i>Brozozowy Zagajnik Zawrat (1994)</i> <i>Lira z Butorowego Wierchu (1997)</i>						
Kalliovaaran Evening Star	2000	2003 2005	2	2	13	2,67
<i>Brozozowy Zagajnik Staw (1994)</i> <i>Lira z Butorowego Wierchu (1997)</i>						
Kalliovaaran Eye Catching	2000	2004	1	1	8	1,64
<i>Brozozowy Zagajnik Staw (1994)</i> <i>Lira z Butorowego Wierchu (1997)</i>						
Kalliovaaran Gabriela Tatra	2002	2008	1	1	7	1,44
<i>Liptok-Buksa Filos (1998)</i> <i>Lira z Butorowego Wierchu (1997)</i>						
Kalliovaaran Jasmin Tatra	2003	2006 2007 2010	3	3	26	5,34
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>Lira z Butorowego Wierchu (1997)</i>						
Kalliovaaran Lolita Tatra	2004	2008 2010	2	2	12	2,46
<i>Lesny z Siwej Polany (2001)</i> <i>Kalliovaaran Eye Catching (2000)</i>						
Kalliovaaran Ofelia Tatra	2006	2009	1	1	8	1,64
<i>Snowy Coats Big Snowflake (2003)</i> <i>Kalliovaaran Jasmin Tatra (2003)</i>						
Kalliovaaran Renario Tatra	2008	2010	1	1	9	1,85
<i>Borny Baca Biale Szczescie (2005)</i> <i>Kalliovaaran Lolita Tatra (2004)</i>						
Limba Z Siwej Polany	2001	2004	1	1	7	1,44
<i>Ornak z Butorowego Wierchu (?)</i> <i>Skalka z Diablinca (?)</i>						
Lira Z Butorowego Wierchu	1997	1999 2000 2002 2003	4	4	23	4,72
<i>Krywan od Malkuchow (?)</i> <i>A-Dymna z Butorowego Wierchu (?)</i>						
Lusnia Z Siwej Polany	2001	2003 2005	1	2	14	2,87
<i>Ornak z Butorowego Wierchu (?)</i> <i>Skalka z Diablinca (?)</i>						
Misia Reza	1998	2002 2004	2	2	13	2,67
<i>Krywan od Malkuchow (?)</i> <i>Hyrna Reza (?)</i>						
Panienka Wrzoscwisko Maria	1997	2001 2003 2004 2005 2006	2	5	31	6,37
<i>Arek von Gora (?)</i>						

<i>Baculka z Siwej Polany (?)</i>						
Perla Spod Krzesanych Skal	1992	1994 1996	1	2	22	4,52
<i>Dular z Zimnego Wierchu (?)</i>						
<i>Orka spod Krzesanych Skal (?)</i>						
Roma Z Butorowego Wierchu	1996	???? 1984 1998	3	4	13	2,67
<i>Fasiag-Bucko z Butorowego Wierchu (?)</i>						
<i>Faga od Malkuchow (?)</i>						
Rosa Z Burorowego Wierchu	1996	1998	1	1	2	0,41
<i>Fasiag-Bucko z Butorowego Wierchu (?)</i>						
<i>Faga od Malkuchow (?)</i>						
Snowy Coats Dazzling Pretty	2005	2009	1	1	7	1,44
<i>Baca den Engerling (2002)</i>						
<i>Panienka Wrzoscwisko Maria (1997)</i>						
Tatra Modre Gniazdo	1990	1993	1	1	4	0,82
<i>Litwor Modre Gniazdo (?)</i>						
<i>Bucka-Limba Gornej Chlabowki (?)</i>						
T'Viivi Arcanes D'Hermes	2002	2004 2008	2	2	15	3,08
<i>Baron Tomkowe Przytulisko (?)</i>						
<i>Pep's des Arcanes D'Hermes (?)</i>						
Valko Monsterin Mimosa	2006	2009	1	1	8	1,64
<i>Turon Spiska Watra (2005)</i>						
<i>Aamuruskon Iskrzyc (2003)</i>						
Watra Spod Pindeli	1990	1993	1	1	4	0,82
<i>Bujack od Dzioboni (?)</i>						
<i>Dujawica (?)</i>						

Taulukko 5. Jalostukseen käytetyt nartut 1990 - 2010

Suomessa on syntynyt yksi merkittävä pentue, jonka jälkeläisiä, sekä uroksia että narttuja, on käytetty paljon kantakoirina uusien kasvattajien jalostustyön alussa. Tämä pentue on vuonna 1994 syntynyt Brzozowy Zagajnik-pentue. Tästä pentueesta on kolmea yksilöä käytetty jalostukseen ja näillä koirilla on yhteensä jälkeläisiä 70 kpl ja pentueita 11 kpl. Niiden jälkeläisiä oli vielä vuonna 2008 siis 23 % koko Suomen kannasta. Tällä hetkellä vastaava luku on 13 %. Toisessa sukupolvessa ne esiintyvät 23 pentueen perimässä ja näitä pentuja on lukumäärällisesti 144 kappaletta eli 27 % koko kannasta. Vielä vuonna 2008 vastaava luku oli 43,9 % koko kannasta

Jos tarkastellaan tämän merkittävän pentueen näkymistä vielä kolmannessa sukupolvessa, saadaan selville, että nämä koirat esiintyvät tällä hetkellä 12 pentueen ja 76 pennun sukutaulussa isoisoinä tai -eminä. Vielä vuonna 2008 vastaavat määrät olivat 2 pentuetta ja 12 pentua. Silloin lapsenlapset olivat vielä niin nuoria, ettei niitä oltu ehditty käyttämään jalostukseen.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tällä hetkellä nämä kolme koiraa esiintyvät 290 suomessa rekisteröidyn koiran sukutaulussa vähintään yhden ker-

ran. Tämä tekee 54,5 % kaikista rekisteröidyistä owczarek podhalanskeista Suomessa. Lukema on laskenut vuoden 2008 luvusta, joka oli 74 %. Lisäksi on useita yksilöitä, joilla nämä koirat tulevat molempien vanhempien takaa. Perustellusti näitä koiria voidaan edelleen pitää merkittävänä jalostuspohjana Suomessa syntyneille owczarek podhalanskeille.

Kun tarkastellaan yksilöiden käyttökertoja (*taulukko 5*), voidaan todeta, että rodussamme on yksi narttu, jolle on syntynyt viisi pentuetta ja kaksi narttua, joille on syntynyt neljä pentuetta. Näistä kaksi on tuontinarttuja ja yksi kuuluu näihin merkittäviin Brzozowy Zagajnik -pentuihin. Kahdella nartulla on ollut eri uros jokaisessa pentueessa, yhdellä nartulla on teetetty kolme kertaa sama yhdistelmä ja kaksi kertaa toisella uroksella. Muilla nartuilla on pääasiallisesti vain yhdet tai kahdet pennut.

Uroksissa kahta puolalaista urosta on käytetty selvästi eniten. Toista jopa 6 kertaa ja toista 5. Jälkeläisiä näillä uroksilla on yhteensä 74, mikä tekee 13,9 % koko kannasta.

Merkittäviä puolalaisia koiria, jotka esiintyvät paljon suomalaisten sukutauluissa ja joihin käytännössä katsoen jokainen jalostukseen käytetty suomalainen tai ulkomainen koira polveutuu, ovat A-Dunajek Burtysiowej Plazowki, A-Dymna Z Butorowego Wierchu, Krywan Od Malkuchow sekä vanhempia koiria Wiersko, Czort ja Anuzska. Nämä koirat ovat olleet Puolassa kantakoirina, joten näitä yksilöitä löytyy lähes kaikkien Suomen kannassa olevien podhalanskien taustalta, kun tutkitaan sukupolvia tarpeeksi pitkälle.

Siitoskoiran valintaan vaikuttavat monet asiat. On mietittävä, mitkä ovat ensisijaiset jalostustavoitteet, mistä saadaan tarpeeksi tietoa koirista ja mitkä ovat sellaiset ominaisuudet tai piirteet, joista voidaan tinkiä. Jalostus on rodun parantamista kokonaisuutena, ei huippuyksilöiden tuottamista. Urosten kohdalla valinnan on oltava tiukempaa kuin narttujen, koska ne saavat kaiken kaikkiaan enemmän jälkeläisiä. Periaatteet ovat kuitenkin kummallakin sukupuolella samat.

Jalostustavoitteiden määrittämiseksi tarvitaan tietoa rodun koirien ominaisuuksista. On selvitettävä kuinka laajalle rotuun esimerkiksi eri sairaudet ovat levinneet, ovatko ne perinnöllisiä, mitä periytymismuotoa ne noudattavat, ja mitkä ovat parhaat jalostukselliset toimenpiteet niiden vähentämiseksi. Kaikkiin mahdollisiin ongelmiin kannattaa varautua ennakoivalla, ongelmien ehkäisemisen mahdollistavalla tiedonkeruulla. Seuraavaksi mietitään mihin suuntaan halutaan edetä. Edistyminen on sitä nopeampaa mitä vähemmän jalostustavoitteita on, mutta kärsivällisyyttä tarvitaan silti: todellinen perinnöllinen edistyminen on näkyvissä vasta pitkän ajan kuluttua.

Jalostustavoitteita ovat muun muassa:

1. Tasapainoinen ja rodunomainen luonne
2. Terve, normaalisti lisääntyvä ja pitkäikäinen koira
3. Soveltuvuus rodunomaiseen käyttöön
4. Rotumääritelmän mukainen ulkomuoto = terve ja toimiva, rodunomainen rakenne ja tyyppi

Sopivaa jälkeläismäärää voidaan tarkastella vertaamalla jalostuskoiran jälkeläisten määrää sukupolven (4 vuotta) aikana rekisteröityihin määriin. Ensimmäisen polven jälkeläisiä tulisi olla enintään 2 - 3 prosenttia koko kannasta. Mitä tasaisemmat jälkeläismäärät jalostuskoirilla on, sitä suurempi on tehollinen koko.

Erään määritelmän mukaan uroksella on liikaa jälkeläisiä, kun sen elinikäinen jälkeläismäärä vastaa kymmentä prosenttia kahden vuoden tai viittä prosenttia neljän vuoden eli sukupolven rekisteröintimäärästä. Tämä on hyvin väljä rajoitus. Vähänkään suurilukuisemmassa rodussa jo 2 - 3 prosenttia suhteessa neljän vuoden rekisteröintimääriin voidaan pitää liikakäyttönä. Rajoitus on elinikäinen, mutta se lasketaan yhden sukupolven rekisteröintimäärästä, sellaisesta sukupolvesta, minkä aikana koira on jalostuskäytössä. Jälkeläismäärää voidaan verrata vaikkapa sukupolveen, joka alkaa kaksi tai kolme vuotta uroksen syntymävuoden jälkeen. Urokset aloittavat jalostusuransa yleensä parin kolmen vuoden iässä. Toki uros voi saada jälkeläisiä tämän ajanjakson ulkopuolellakin, mutta yleensä tuotteliain aika sijoittuu tuolle välille, ja uroksen jälkeläismääriä voidaan verrata muiden tuona aikana jälkeläisiä tuottaneiden urosten lukuihin. Toisen polven jälkeläisiä tulisi suositusten mukaan olla 4 - 6 prosenttia.

Owczarek podhalanskillä tämä tarkoittaa, että esimerkiksi jos tarkastelujaksoksi otetaan sukupolvi 2007 - 2010, sallittujen jälkeläisten määrä (2 - 3%) ensimmäisessä sukupolvessa jalostuskoiraa kohden olisi 4 - 6 jälkeläistä ja toisessa sukupolvessa (4 - 6%) 8 - 12 jälkeläistä. Koska pentuekoot ovat jo suurempia, tarkastellaan lukemaa viiden prosentin mukaan. Tällöin saadaan 10 jälkeläistä suositelluksi määräksi.

Tämä tarkoittaa, jotta saisimme rodun tehollisen populaation koon suurenemaan, ei yhtä jalostuskoiraa pitäisi käyttää toistamiseen jalostukseen. Kuitenkin tämän hetkisen jalostuskannan mukaan 19 eri nartulla ja 16 eri uroksella on yli 10 jälkeläistä ensimmäisen sukupolven mukaan, eniten käytetyllä uroksella jopa 46 jälkeläistä ja nartulla 31.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta

Owczarek podhalanski luokitellaan rotumääritelmässään paimen- ja vahtikoiraaksi. Ennen kaikkea rotu on laumanvartijakoira. Luonteen tarkastelussa tulee huomioida rodun alkuperäinen käyttötarkoitus, joka on ollut suojella lammaslauvoja varkailta ja petoeläimiltä, kuten susilta. Paimentaminen on ollut sivutehtävänä, ja sitä varten on yleensä ollut laumassa varsinaiset paimenkoirat.

Rotumääritelmä kertoo lisäksi rodun olevan kunnioitusta herättävän olemuksensa sekä kauneutensa ansiosta hyvä seuralainen. Seurakoiraaksi tätä rotua ei kuitenkaan suositella, sillä sen vahva vartiointivietti menee ulkonäöllis-

ten seikkojen edelle ja rotu vaatii sille ominaista vahtiaktiiviteettia, jotta koiran vartiointivietti ei ilmenny ongelmakäyttäytymisenä.

Rotumääritelmä kuvailee koiraa rauhalliseksi, älykkääksi ja tarkkaavaiseksi. Tyypillinen owczarek podhalanski seuraa herkeämättä ilman hermostuneisuuden merkkejä ympäristöään. Se uhkuu itsevarmuutta ja rauhallisuutta. Se säästää voimiaan mahdollisia tulevia koitoksia varten ja on sen vuoksi yleensä hyvin laiskanoloisesti paikallaan. Pimeän tullen se aloittaa reviirin kiertämisen haukkumalla varoittaakseen läsnäolostaan mahdollisia uhkaajia. Koira omaa siis vahvan vartiointivietin ja itsenäisen toimintamallin. Sen tulee olla varautunut, mutta se ei saa olla arka.

Pidättyväisyys rodussa tulkitaan helposti arkuudeksi ja päinvastoin. Arkuus ja pidättyväisyys ovat kuitenkin kaksi aivan eri asiaa. Pidättyvälle koiralle muut ihmiset ovat kuin ilmaa: se ei välitä niistä juurikaan, mutta sallii niiden olemassaolon huomioimatta niitä sen enempää. Arka koira taas osoittaa pelkoaan joko aggressiivisuudella tai perääntymisellä.

Luonteen suhteen rodun suurin uhka on, että koiria menee ihmisille, jotka eivät ymmärrä rodunomaista luonnetta. Väärin kohdeltuna, ilman johdonmukaisuutta ja sosiaalistamista, koirasta saadaan aggressiivinen tai pelokas – pahimmassa tapauksessa molempia. Vahvan vartiointivietin omaava pelokas koira voi olla yhteiskunnassa vaarallinen. Uusille podhalanskin omistajille tulee painottaa, että tälle rodulle ensimmäisen vuoden sosiaalistaminen on kaikkein tärkeintä. Silloin se on totutettava kaikkiin tilanteisiin ja asioihin, joiden parissa se joutuu aikuisikänsä aikana toimimaan. Sosiaalistamista owczarek podhalanskin kanssa ei toki voi jättää vain ensimmäiseen vuoteen, vaan se on jatkettava myöhemminkin. Myös koiran liian suurta vartiointiviettä on jo pentuna rajoitettava, ja sille on annettava oikeudet vartioida oikeita asioita oikeissa mittasuhteissa. Podhalanskille tulee asettaa määrätietoiset ja johdonmukaiset rajat jo pentuna.

Owczarek podhalanski on alkukantainen laumanvartijarotu. Rodun edustajan tulee olla voimiaan säästelevä, valmis toimimaan itsenäisesti ja tarvittaessa nopeasti. Se on valpas ja varovainen. Sen muisti on hyvä, sillä petoeläimet hyökkäävät usein samoista suunnista. Sen tulee siis muistaa mistä uhka viimeksi tuli, mutta se ei saa pelätä.

Owczarek podhalanski ei välttämättä ota kaikissa tilanteissa käskyjä ihmisiltä vastaan, sillä se on tottunut toimimaan vaaratilanteissa itsenäisesti ympäristön ärsykkeisiin reagoiden. Rauhallisina hetkinä se säästää itseään ja kerää voimia. Se saattaa näyttää nukkuvalta, mutta podhalanskin ote vartioinnista ei koskaan herkeä. Oma lauma, omat ihmiset ja kaikki mihin se on pentuna leimautunut, ovat sille kaikki kaikessa ja se puolustaa niitä tarvittaessa.

4.2.2. Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Rodun tilanteesta ei ole tällä hetkellä kovin hyvää todellista tilastotietoon perustuvaa kuvaa. Yhdistys on ryhtynyt kartoittamaan koirien käyttäytymistä virallisista luonnetesteistä, rodun omasta luonneprofiilianalysista, harrastaja-

kyselyiden vastauksista sekä näyttelyarvostelujen luonneosioista saatujen tietojen avulla. Työ on vielä kesken, sillä materiaalia on toistaiseksi kovin vähän. Yhdistys onkin pyrkinyt lisäämään harrastajien tietoisuutta luonteen tärkeydestä niin jalostuksen yhtenä kriteerinä kuin sen merkitystä päivittäisessä elämässä. Jäseniä kannustetaan tietoa lisäämällä viemään omia koiriaan niin virallisiin luonnetesteihin kuin rodun omiin luonneprofiilianalyysiin.

Näiden toimenpiteiden avulla on tarkoitus kerätä tietoa rodun yksilöistä, jotta saadaan selville vastaavatko rodun yksilöt rodusta annettuja luonne- ja käyttäytymiskuvauksia.

Luonneprofiilia päädyttiin kehittämään, koska haluttiin nopea ja yksinkertainen helposti järjestettävissä oleva tapa kerätä tietoa rodun käyttäytymisestä. Viralliset luonnetestit ovat suosituksina, mutta viimeisen kymmenen vuoden aikana luonnetestattuja koiria on vain 14 (taulukko 6). Harrastajat eivät ole innostuneet viemään koiriansa virallisiin luonnetesteihin, mutta luonneprofiililla on saatu käyttäytymistietoja kolmessa vuodessa 16 koirasta. Profiilin kartoittamista jatketaan ja kehitetään edelleen. Samaan aikaan kannustetaan harrastajia käyttämään koiriaan myös virallisissa luonnetesteissä tiedottamisen avulla. Luonneasioiden tärkeyttä tuodaan esiin yhdistyksen julkaisuissa ja www-sivuilla ja samalla tiedotetaan koepaikoista ja ajoista.

	Toi- minta- kyky	Terä- vyys	Puo- lus- tusha- lu	Tais- telu- tahto	Her- mo- ra- kenne	Tem- pera- mentti	Ko- vuus	Luok- se- pääs- tä- vyys	Lau- kaus- pelot- to- muus	Lop- pu- pisteet	Lop- pu- tulos
1997											
Brzozowy Zagaj- nik Zawrat	-1	1	1	-1	1	2	-2	2	++	56	
2002											
Aamuruskon Atak	-1	1	-1	-1	1	2	1	2	++	78	
Aamuruskon Brazowy	-1	3	3	-1	1	3	-2	2	++	75	
Lemiesz-Buksa Filos	-2	1	1	-3	-1	2	-3	2	-	-57	LETM
2004											
Aamuruskon Blawatek	-1	1	-1	-2	1	2	1	2	++	68	
Lusnia z Siwej Polany	-1	3	3	-3	1	2	1	2	++	64	
Lesny z Siwej Polany	-2	1	1	-3	1	2	1	2	++	45	
2005											
Snowy Coats Arctic Knight	-1	1	3	-1	1	2	1	3		97	++
Snowy Coats Beloved Icegirl	-1	2	3	-1	1	2	1	2		83	-
Snowy Coats Best Frozed Man	-1	3	1	-1	1	2	1	3		97	++
2006											
Kalliovaaran Jasmin Tatra										90	
Kalliovaaran Iskra Tatra										67	LETEM
2007											
Kalliovaaran Ecstasy Tatra										203	
2008											
Cymes Opilio	-15	3	-1	20	35	45	-16	45	++	116	
Kalliovaaran Ludwik Tatra	-15	1	1	-10	35	30	8	45	+++	95	
Iirismaan Lukas- za Polany										0	LTEO

Taulukko 6. Kaikki luonnetestatut (virallinen koe) koirat Suomessa.

Luonneprofiilitestaus on järjestetty kolme kertaa ja jokaisella kerralla testaa-
jina ovat toimineet samat henkilöt tulosten tulokinnan yhtenäistämiseksi. Kun
koiria on saatu testattua ensimmäiset 20 yksilöä, tehdään tuloksista yhteen-
veto jokaisen osion keskiarvoista. Keskiarvojen kehitymisestä voidaan seu-
rata mihin suuntaan luonteissa ollaan menossa testauksien lisääntyessä.

Luonneprofiilista saatuja tietoja sekä rodun harrastajille lähetettyjä käyttäytymis- ja luonnekyselyitä käytetään täydentämään toisiaan ja luomaan todellista kuvaa tämän päivän rodun käyttäytymisestä.

Rodun luonteeseen on käytetty jalostuksessa liian vähän huomiota. Tärkeimpinä seikkoina kasvattajat ovat selkeästi pitäneet näyttely- sekä lonkaniveldysplasiatuloksia. Yhdistyksen jalostustoimikunta on ryhtynyt tärkeään kampanjatyöhön rodun luonteen puolesta, jotta se saataisiin yhdeksi jalostusta ohjaavaksi kriteeriksi. Kampanjaa on lähinnä toteutettu luonneprofiilipäivien lisäksi tiedottamisella ja luonnekysymysten esiin nostamisella erilaisissa yhdistyksen tapahtumissa ja julkaisuissa.

Tämän päivän owczarek podhalanskit ovat rodun harrastajien kertoman mukaan keskimääräisen tasapainoisia. Niissä näkyy selkeä ominaisuus vahtimiseen, joka on täysin hallittavissa. Tasapainoinen yksilö voi olla pidettyväinen, mutta sillä on rodulle ominainen itsevarmuus eikä se osoita siten mitään tarpeettomia aggressiivisuuden merkkejä.

On selkeästi havaittavissa kuitenkin yksilöitä, jotka rodulle ominaisen pidettyväisyyden sijaan osoittavat arkuutta sekä aggressiivisuutta. Tämä näkyy häiritsevänä vartioivana käyttäytymisenä, salakavalana käytöksenä erilaisissa kohtaamistilanteissa sekä valitettavina puremistapauksina.

Yhdistys on pyrkinyt toiminnassaan ja tiedotuksessaan painottamaan suoraan pennunostajille, mutta myös kasvattajille, pennun sosiaalistamisen tärkeyttä ja samalla kertoa rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta ja sen mukanaan tuomista käyttäytymisen malleista. On erityisen tärkeää, että laumanvartijarotua harkitseva pennunostaja ymmärtää täysin rodun luonnetta ja käyttäytymistä. On suositeltavaa haastatella rodun harrastajia tai ottaa yhteyttä yhdistyksen rotuinfoon kyselläkseen käytännön arjesta laumanvartijarotuisen koiran kanssa.

Suomessa elävien ja Tatran vuoristoissa alkuperäistä työtä tekevien yksilöiden välillä on huomattavissa selkeä ero käyttäytymisessä. Vuoristossa elävät koirat on sosiaalistettu lampaisiin, joita niiden tulee varioida henkensä uhalli. Ne eivät siedä tuttujien, laumaan kuuluvien ihmisten lisäksi vieraita ja voivat käyttäytyä uhkaavastikin outojen ihmisten ilmaantuessa lähelle niiden laumaa. Suomessa elävät owczarek podhalanskit ovat pääsääntöisesti piha-vahteina ja seuralaisina ja ne ovat ihmisten käsiteltävissä ja tulevat toimeen tämän päivän yhteiskunnassa.

4.2.3. Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut suojella lammaslaumoja Tatran vuoristossa Puolassa niin petoeläimiltä kuin varkailtakin. Parhaiten se tunnetaan lampaita susilaumoilta suojelevana laumanvartijana. Hiljalleen siitä on muodostunut pihoja vartioiva perheenjäsen, mutta sitä tavataan Puolassa myös alkuperäisessä tarkoituksessaan. Jonkin verran rotu on saanut kannatusta myös Suomessa karjatilojen vahtina petoeläimien, kuten susien varalta. Koiria on myyty työkäyttöön viime vuosien aikana joitakin yksilöitä. Tark-

kaa lukua ei ole tiedossa, mutta määrän arvioidaan olevan 10-20 välillä viimeisen viiden vuoden aikana.

Työkäyttö eläinlaumojen vahtina vaatii perusteellista sosiaalistamista vahdittaviin eläimiin jo pentuaikana. Käytännössä tämä tarkoittaa koiralle eläinten kanssa elämistä. Jos koiralla ilmenee jossain kehitysvaiheessa takaa-ajoon liittyviä leikkejä, ei sen ole suotavaa olla tekemisissä vahdittavien eläinten kanssa. Rodun kotimaassa Puolassa tällaiset yksilöt poistetaan työkäytöstä välittömästi.

Vaikka rodulla on myös ominaisuuksia toimia seurakoirona, sitä ei suositella vahvan haukkuherkkyytensä ja vartiointiviettinsä vuoksi pelkäksi seurakoiraaksi asumalähiöihin. Se on omimmillaan saadessaan vartioida omaa reviiriään, jotta sen vartiointivietti ei aiheuttaisi turhautumista ja sen myötä ongelmakäyttäytymistä.

Koiran työskentelytapa on pitää lammaslaumaa tiiviisti yhdessä, vartioida ympäristöä ja toimia itsenäisesti havaitessaan tunkeilijoita alueellaan. Podhalanskit eivät ole varsinaisia paimenkoiria, sillä sitä tehtävää laumassa hoitaa yleensä tähän tarkoitukseen kehitetyt rodut. Owczarek podhalanskilla ei itsenäisen toimintatapansa vuoksi ole juurikaan miellyttämisenhalua, mikä tekee sen kouluttamisesta haasteellista. Monesti omaan laumaansa kiintynyttä koira pidetään kuitenkin harrastajien keskuudessa miellyttämisenhaluisena, vaikka siltä puuttuu selkeä erityisesti palveluskoirilla esiintyvä halu tehdä töitä ohjaajansa kanssa.

Owczarek podhalanskin vaistonvaraisiin toimintoihin kuuluu voimien säättäminen aina kun se on mahdollista. Se saattaa vaikuttaa hyvinkin rauhalliselta maatessaan paikallaan, mutta se pysyy aina valppaana. Se on aina valmis toimimaan, kun sitä siltä edellytetään. Toiminnassaan se on hyvin itsenäinen ja käyttäytyy hyvin varmoin elkein. Podhalanski harvoin hyökkää ensimmäisenä, se pyrkii pysäyttämään tunkeilijat arvokkaalla olemuksellaan ja uhkaavalta näyttävällä käytöksellään. Tarvittaessa se kuitenkin pystyy myös kovempiin otteisiin. Sen tasapainoinen luonne, vahva itsetunto ja hyvä tilannetaju estävät sitä tekemästä ylilyöntejä. Usein podhalanskin pelkkä olemassaolo ja vahva varoitushaukunta riittävät pitämään tunkeilijat loitolla. Se ryhtyykin usein illan pimetessä kiertämään reviiriään vahvan haukuntansa saattamana kertoakseen olevansa vastassa mahdollisia petoja tai tunkeilijoita.

Alkuperäisessä tehtävässään rodulta on vaadittu itsenäistä ja varmaa toimintatapaa, kestävyyttä ja sinnikkyyttä sekä ulkoisilta olemukseltaan ketteryyttä ja voimakkuutta.

Rodulle ei järjestetä käyttöominaisuuksia mittaavia kokeita ja se menetti palveluskoiraoikeutensa vuonna 2007 koetulosten puuttumisen johdosta. Näyttelyissä käyttäytymismaininta on tullut harvoin ja useimmiten rodun saamat maininnat viittaavat hyvään ja rauhalliseen käytökseen. Aggressiivisista yksilöistä ei ole raportoitu näyttelyissä.

4.2.4. Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Rodun harrastajat ovat harvoin raportoineet eroahdistusta owczarek podhalanskien osalta eikä tätä ilmennyt yhdistyksen teettämässä terveys- ja käyttäytymiskyselyssäkään. Osittain tässä voi olla syynä, että koirat usein viettävät aikaansa ulkotarhoissa omistajiensa ollessa päivät poissa. Tällöin eroahdistus ei pääse ilmenemään kotona tehtyjen vahinkojen muodossa. Lisäksi podhalanskien omistajat usein asuvat maaseudulla, jolloin myöskään eroahdistuksesta aiheutuvat äänihaitat eivät häiritse naapurustoa.

Rodun vartiointivietti on ilmenee sen kotiympäristössä ja omalla reviirillä. Pihaan tulijat ilmoitetaan äänekkäällä haukunnalla. Tasapainoinen yksilö lopettaa haukunnan isännän ilmestyessä paikalle eikä tällöin missään tilanteesta estä vieraan liikkumista pihamaalla. Koira voi käyttäytyä vierasta kohtaan kuin tämä olisi sille täysin ilmaa. Tämä on tyypillistä owczarek podhalanskin osoittamaa varautuneisuutta eikä sitä pidä koskaan sekoittaa arkuuteen. Selkeästi arkaa koiraa ei pidä puolustella varautuneisuudella, sillä varautunut koira ei ole arka eikä aggressiivinen. Hyväksyessään tulijan voi koira tulla itse hakemaan läheisyyttä. Usein se kuitenkin tyytyy siirtymään syrjään tarkkailemaan tilannetta.

Toisia koiria kohtaan owczarek podhalanski saattaa olla ärhäkkäkin, eikä se saata suvaita reviirillään laumaan kuulumattomia koiria. Tämä rotu ei ole kovin sosiaalinen toisia koiria kohtaan myöskään lenkeillä, mutta se on täysin hallittavissa ominaisuutensa kanssa, jos sitä on osattu opettaa oikein. Yleensä nartut ovat uroksia sosiaalisempia toisia koiria kohtaan oman reviirin ulkopuolella.

Podhalanskit ovat kotioissa hyvin rauhallisia koiria, sillä niiden alkukantaiseen toimintatapaan kuuluu säästellä voimia aina kun se on mahdollista. Tasapainoinen podhalanski ei säikähdä erilaisia ääniä eikä osoita pelkoa eri tilanteissa. Niillä on kuitenkin vahva taipumus ilmoittaa oudoista äänistä ja tapahtumista voimakkaalla haukunnalla.

Rodulla ei ole ilmennyt tiettävästi rakenteellisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat rodun käyttäytymiseen. Rodulla esiintyy lonkkanivelen kasvuhäiriöitä ja näistä aiheutuva kipu vaikuttaa koiran käyttäytymiseen. Kivulias koira voi mahdollisesti hyökätä ilman ennakoivia eleitä.

Rodun nartuilla on kasvattajien ja harrastajien kertoman mukaan melko säännöllisesti juoksut 2 kertaa vuodessa, puolen vuoden välein. Rodun terveyskyselyn mukaan narttujen juoksuväli oli 58 % tapauksissa 6 - 8 kk. Vale-raskauksia raportoitiin vain yhdellä koiralla. Imettämisajan pituudesta tai astumisista ei ole tutkittua tietoa. Poikkeustapauksista ei ole tullut tietoa yhdistykselle. Kasvattajien kertoman mukaan astumiset, synnytykset ja nartun pentujen hoito on lähes poikkeuksetta tapahtunut ilman erityistä ihmisapua. Joitakin keisarinleikkaustapauksia on tehty suurien pentueiden kyseessä ollessa, mutta pennuistaan huolehtimattomista nartuista ei ole raportoitu.

4.2.5. Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista

Owczarek podhalanski on laumanvartijarotu, mikä tulevan pennunostajan on otettava rotua harkitessaan huomioon. Rotu vaatii johdonmukaista kasvatus- ta sekä erityisen paljon sosiaalistamista nuorena. Liian vähällä sosiaalistamisella saadaan helposti aikaan arkoja, pelokkaita tai jopa aggressiivisia koiria niiden joutuessa vanhempina outoihin tilanteisiin tai kohtaamaan asioita joihin ne eivät ole tottuneet. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi autoilu, lapset, polkupyörät, ihmismassat jne.

Rodun luonteeseen ja sen tutkimiseen on kiinnitetty vasta viimeisen parin vuoden aikana huomiota suunnittelemalla rodulle omaa luonneprofiilia ja testaamalla yksilöitä. Tämän perusteella rodun käyttäytymisestä ollaan saamassa vasta tulevaisuudessa faktatietoa. Tähän asti on eletty harrastajien kertomusten varassa ja luotu rodun käyttäytymisestä sen perusteella mielikuvia. Rotua on pidetty itsevarmana, vahtiviettisenä ja hyväluontoisena. Tiedossa kuitenkin on myös yksilöitä, jotka ovat arkoja, pelokkaita tai jopa hie- man aggressiivisia. Näistä yksilöistä ei ole tietoa, millainen on ollut niiden nuoruusajan sosiaalistaminen ja paljonko käyttäytymiseen vaikuttavat mahdolliset perintötekijät. On myös muistettava, että terveydelliset seikat, kuten esimerkiksi lonkkaniveldysplasiasta aiheutuva kipu, vaikuttavat koiran käyttäytymiseen.

4.3 Terveys

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Rodulla tulee voimaan vuoden 2014 alusta PEVISA- ohjelma. Tämän myötä halutaan saada mm. lonkka- ja kyynärnivelten kuvauspakko jalostukseen käytettäville yksilöille ja täten kiinnitettyä enemmän huomiota lonkka- ja kyynärniveldysplasian lisääntymisen estämiseksi.

Lonkkaniveldysplasia

Suomessa rekisteröidyistä koirista on lonkkanivelkuvattuja vuoden 2010 loppuun mennessä 30 %. Vastaava luku vuodelta 2009 oli 31 %. Kuvatuista A-lonkkaisia on 17 % (v. 2009 14,9 %), B-lonkkaisia 21 % (v. 2009 20,9 %), C-lonkkaisia 31 % (v. 2009 31,1 %), D-lonkkaisia 24 % (v.2009 25,7 %) ja E-lonkkaisia 7 % (v.2009 7,4 %).

Lonkkanivelen kasvuhäiriö tuottaa koiralle kipua ja tällaiset yksilöt halutaan sulkea pois jalostuksesta. Yhdistys on päättänyt ryhtyä toimenpiteisiin lonkkaniveldysplasian ehkäisemiseksi ja tutkimusprosentin kasvattamiseksi. Rotuyhdistys on antanut useita vuosia taloudellista tukea kuvaustuloksiin yhdistyksen jäsenille. Lisäksi yhdistyksen hallitus on päättänyt esittää yhdistyksen kokoukselle rodun liittämistä perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan eli PEVISAAN lonkkien ja kyynärniveli- en kuvauspakon osalta.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli lonkkavika on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Löysyys johtaa reisiluunpään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Tällöin alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta sen periytymiseen vaikuttaa tämän hetkisen tiedon mukaan useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Runsaan ravinnon-saannin on todettu olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta sinänsä ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Optimaalisella ruokinnalla voidaan saavuttaa se, että lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule esiin tai se esiintyy lievempänä.

Suurikokoisella rodulla myös kyynärnivelen ja olkanivelen terveys on erittäin tärkeää lonkkien lisäksi, koska etupää ottaa koiran liikkeessä suurimman painon päälleen. Kyynärniveliä on tutkittu vuoden 2010 loppuun mennessä 26 % rekisteröidyistä koirista (taulukko 8). Vuoden 2009 vastaava luku oli 27 %. Tulokset ovat olleet hyviä, sillä 90 % tutkituista on todettu terveiksi kyynärnivelen kasvuhäiriöstä (v. 2009 89,9 %). 1-tason muutoksia on todettu 7 % (v. 2009 7,8 %) ja 2-tason muutoksia 3 % (v. 2009 2,3 %). Vaikeinta tasoa (3) ei ole todettu yhdelläkään tutkitulla podhalanskillä.

Vuosi	Synt.	Tutkittu	A	B	C	D	E	Yht.
1990	6	50 %	0	2	1	0	0	3
1991	1	0 %	0	0	0	0	0	0
1992	1	100 %	1	0	0	0	0	1
1993	8	12 %	0	0	1	0	0	1
1994	11	36 %	0	1	3	0	0	4
1995	0	0 %	0	0	0	0	0	0
1996	13	54 %	1	3	2	1	0	7
1997	5	60 %	0	0	1	2	0	3
1998	23	30 %	0	2	2	2	1	7
1999	14	57 %	0	2	2	4	0	8
2000	11	27 %	0	0	3	0	0	3
2001	22	41 %	2	3	2	2	0	9
2002	30	33 %	1	0	4	3	2	10
2003	38	53 %	4	3	7	5	1	20
2004	57	40 %	4	3	4	8	4	23
2005	47	47 %	4	7	5	6	0	22
2006	55	24 %	2	3	5	2	1	13
2007	50	20 %	1	3	3	2	1	10
2008	37	32 %	5	1	3	2	1	12
2009	51	10 %	3	1	1	0	0	5
2010	52	2 %	0	1	0	0	0	1
YHT.	532	30 %	28	35	49	39	11	162

Taulukko 7. Lonkkaniveldysplasian esiintyminen owczarek podhalanskeilla

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriössä oireet alkavat keskimäärin 4 - 7 kuukauden iässä ja tyypillisin ilmentymä vaivalle on ontuminen, joka voi pahentua rasi- tuksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Usein oireet huomataan vasta vanhemmiten, jolloin ne johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Pohjoismais- sa kyynärnivelten röntgenkuvausten arviointi perustuu sekundaarisiin nivelri- kon merkkeihin. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa koiralla olevan kyynärnivelen kasvuhäiriö. Kyynärnivelen kasvuhäiriöiden periyty- mismekanismit ovat epäselvät. Tiedetään, että siihen vaikuttaa useita gee- nejä. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisten suuren merkityksen lisäksi kas- vuhäiriön syntyyn vaikuttavat myös ympäristötekijät.

Kyynärnivelen kasvuhäiriöissä on hoitamattomana seurauksena nivelrikko. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painonpudotus, liikunnan rajoitus sekä tar- vittaessa myös tulehduskipulääkkeet. Leikkaushoidon hyöty on epävarmaa. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	0	1	2	3	Yhteensä
1990	6	17 %	0	1	0	0	1
1991	1	0 %	0	0	0	0	0
1992	1	0 %	0	0	0	0	0
1993	8	12 %	1	0	0	0	1
1994	11	18 %	2	0	0	0	2
1995	0		0	0	0	0	0
1996	13	38 %	5	0	0	0	5
1997	5	60 %	3	0	0	0	3
1998	23	26 %	4	1	1	0	6
1999	14	50 %	4	2	1	0	7
2000	11	27 %	3	0	0	0	3
2001	22	32 %	6	1	0	0	7
2002	30	20 %	5	1	0	0	6
2003	38	50 %	19	0	0	0	19
2004	57	35 %	18	2	0	0	20
2005	47	47 %	21	1	0	0	22
2006	55	24 %	11	1	1	0	13
2007	50	20 %	9	0	1	0	10
2008	37	30 %	11	0	0	0	11
2009	51	8 %	4	0	0	0	4
2010	52	2 %	1	0	0	0	1
Yhteensä	532	27 %	127	10	4	0	141

Taulukko 8. Kyynärnivelen kasvuhäiriön tutkimustulokset

4.3.2 Muut Suomessa rodulla todetut merkittävät sairaudet

Suomen Owczarek Podhalanskit ry. on järjestänyt kaksi terveystarkastusta rodun harrastajille. Ensimmäinen vuonna 2004 ja jälkimmäinen vuonna 2008 (liite 1). Näissä kyselyissä ei noussut esille yhtään laajamittaista, useilla yksilöillä esiintyvää terveysongelmaa.

Rodulla on joissakin linjoissa tavattu harvoja tapauksia epilepsiaa harrastajien kertoman mukaan. Virallisia diagnooseja ei ole ollut nähtävillä. Viimeisen 7 vuoden aikana ei ole tietyksi raportoitu yhdistyksen tietoon kuitenkaan yhtään epilepsiatapausta. Tämä ei kuitenkaan poissulje mahdollisuutta, ett-eikö niitä olisi ollut. Epilepsia on aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka aiheuttaa toistuvia kohtauksia. Epilepsiaa pidetään koiran yleisimpänä neurologisena sairautena. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton, kouristella kokonaan tai vain paikallisesti joidenkin lihasryhmien osalta. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Myös sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä tulee välttää, jos rodulle ei ole olemassa sairauden kantajuuden toteamiseksi geenitestiä.

Yksittäisiä tapauksia on ilmentynyt silmäluomen sisään- tai uloskiertymistä, joitakin premolaarien puutoksia ja alapurentaisia leukoja. Terveystarkastusten ja harrastajien kertoman mukaan koirilla ei juurikaan esiinny iho-ongelmia, korva- tai silmätulehduksia tai allergioita. Ulkomaisten koirien terveydentilasta ei ole mitään tutkittua tietoa saatavilla.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Rotuyhdistys on kerännyt tietoja www-sivuillaan olevalla lomakkeella rodun kuolinsyistä harrastajien kertomana vuodesta 2007. Tämän jälkeen on tullut avuksi Kennelliiton jalostusnetin kautta tehtävät kuolinsyyilmoitukset (taulukko 9). Tietoa on vielä vähän, mutta yleisimmin harrastajat ja kasvattajat kertovat omien kokemustensa perusteella rodun elävän yli kymmenvuotiaaksi ja kuolevan vanhuuden mukanaan tuomiin vaivoihin.

Jotta päätelmiä rodun yleisimmistä kuolinsyistä tai keski-ikästä voitaisiin tehdä, tulee tietoa kerätä useammista yksilöistä ja pidemmältä ajalta. Suurin osa pennuista menee ei-aktiivisiin koteihin maaseudulle ja niitä ei tavoiteta tarvittavan tiedon keräämiseksi. Kasvattajat eivät ole olleet aktiivisia tämän asian suhteen kertoakseen kasvattiensa kuolinsyitä yhdistyksen keräämään tietojärjestelmään.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	2 vuotta 4 kuukautta	1
Kadonnut	7 vuotta 0 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 10 kuukautta	5
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 1 kuukautta	1
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	5 vuotta 7 kuukautta	9
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	7 vuotta 5 kuukautta	2
Luusto- ja nivelsairaus	4 vuotta 4 kuukautta	8
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 0 kuukautta	2
Muu sairaus, jota ei ole listalla	5 vuotta 1 kuukautta	3
Selkäsairaus	7 vuotta 5 kuukautta	1
Silmäsairaus	3 vuotta 5 kuukautta	1
Sydänsairaus	9 vuotta 10 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	1 vuotta 3 kuukautta	4
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 11 kuukautta	5
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	7 vuotta 8 kuukautta	7
Kaikki yhteensä	6 vuotta 9 kuukautta	51

Taulukko 9. Kuolinsyytilasto. Poimintapäivä 5.8.2013.

4.3.4. Lisääntyminen

Rodun lisääntymisestä oleva tieto perustuu kasvattajien kertomuksiin. Pääsääntöisesti kertomukset ovat antaneet kuvan, että rodun lisääntymiskäyttäytyminen on hyvin luontevaa ja ongelmattonta. Tiinehtymisvaikeuksista

kasvattajat ovat kertoneet viimeisen viiden vuoden aikana useamman nartun kohdalla. Astumisvaikeuksia ja synnytysoongelmia ei juuri ole raportoitu. Keisarinleikkaustapauksia tiedetään vain muutama.

Kasvattajien kertoman mukaan nartut ovat hoitaneet pentunsa erinomaisesti heti synnytyksestä lähtien eikä siihen ole ihmisen tarvinnut erityisemmin puuttua. Pentukuolleisuudesta, synnynnäisistä vioista tai epämuodostumista ei ole tietoa.

Rodun keskimääräinen pentuekoko on vaihdellut 7 pennun molemmin puolin viime aikoina. Tarkemmin vuotuinen keskimääräinen pentuekoko on esitetty taulukossa 10.

	10	09	08	07	06	05	04	03	02	01
Pentuekoko	7,3	6,7	5,3	7	7,3	6,8	6,9	6,3	5,6	5,7

00	99	98	98	96	95	94	93	92	91	90
7	7	5		11		11	4			

Taulukko 10. Keskimääräinen pentuekoko

4.3.5. Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rotu on anatomisilta piirteiltään hyvin alkukantaista perustyyppiä eikä siinä ole liioiteltuja ominaispiirteitä. Rodun suuri fyysinen koko on riskitekijänä erilaisille liikuntanivelten kasvuhäiriöille. Lisääntymistä vaikeuttavia ongelma-kohtia ei rodun rakenteessa ole tähän mennessä havainnoitu.

4.3.6. Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista

Terveyskyselyjen ja harrastajien kertoman mukaan rodun hyvinvointi on keskimääräistä parempaa ja lääkärikäynnit suhteellisen harvassa. Tutkittua tietoa rodusta ei kuitenkaan ole ja kyselyillä ja kertomuksilla saavutetaan vain aktiivijäsenet. Suuri osa pennuista menee maaseuduille eikä niitä sen jälkeen tavoiteta eikä näitä yksilöitä käytetä tutkimuksissa. Rodun kannalta tärkeintä onkin seuraavien vuosien aikana keskittyä systemaattiseen tiedon keruuseen terveyden osalta.

Rodulla tavataan lonkkaniveldysplasiaa. Tällä hetkellä ei ole tietoa miten kipuilu on ilmennyt tai miten lonkkaniveldysplasia olisi vaikuttanut käytännön arjessa. Faktatieto on se, että tervelonkkaisia koiria (A, B) rodussamme on kuitenkin vain 36 %. Kyynärnivelen osalta tilanne on huomattavasti valoisampi, sillä lähes 90 % tutkituista koirista on kyynärnivelistään terveitä.

4.4 Ulkomuoto

Rotumääritelmä määrittää owczarek podhalanskin yleisvaikutelmaltaan voimakkaaksi ja tiivisrakenteiseksi koiraksi, joka ilmentää kestävyyttä ja liikkuvuutta. Rodun erinomaisella edustajalla tulee olla siis voimakas luusto, ei hento eikä liioin raskas. Tiivis rakenne vaatii pitkää rintakehää ja lyhyehköä lanneosaa.

Podhalanskin tulee olla kunnioitusta herättävän ja näyttävän näköinen. Owczarek podhalanskin tulee näyttää kookkaalta ja ryhdikkäältä niin seisoesaan kuin liikkeessaankin. Tärkeä osa podhalanskin yleisvaikutelmaa on hyvä lihaskunto ja halu liikkua.

Rodulla kuuluu olla ravaajakoiran perusrakenne. Se on suorakaiteen muotoinen eli mittasuhteiltaan korkeuttaan pidempi. Rungon pituus mitattuna rintalastan kärjestä istuinluun kärkeen on suurempi kuin säkäkorkeus. Urokset ovat hieman lyhyempiä kuin nartut.

Suomessa rodussa on selvästi havaittavissa eri linjojen aikaansaamat erot. Pään muoto, luuston vahvuus ja koko voivat vaihdella hyvinkin paljon eri kasvattajien tyypeissä.

Suurimpina ulkomuodollisina ongelmina voidaan kuitenkin pitää väärin kannettuja, selän päälle kiertyviä häntiä, pigmentin puutoksia sekä huulissa, silmissä että etenkin kirsussa ja hieman suorina olkavarsia. Liian korkealla kannettujen häntien syynä voi olla lantion virheellinen pituus tai asento. Näihin asioihin tulisi kiinnittää jalostuksessa huomiota.

Rodullamme on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota eroavaisuuksiin toisen sukulaisrotujen kanssa. Yksi tällainen eroavaisuus on pään muodot ja mittasuhteet. Pään tulee olla kuiva, koiralla ei saa olla roikkuvia huulia, ei löysää kaulanalusnahkaa eikä roikkuvia silmäluomia. Podhalanskillla tulee olla sukulaisiaan alemmas kiinnittyneet korvat ja - toisin kuin sukulaisillaan - sillä toivotaan olevan kuono-osan kalloa pidempi. Myös takaraajojen asento erottaa podhalanskin muista sukulaisistaan. Takaraajojen tulee olla taka-asentoiset ja kulmausten edessä ja takana tulee olla tasapainoiset, jotta rakenne on tasapainossa ja koira pystyy liikkumaan halutulla askelpituudella.

Rotumääritelmä mainitsee virheinä mm. korkealla kannetun hännän, pigmentin puutteellisuuden, korkealle kiinnittyneet tai taka-asentoiset korvat, vaaleat silmät, takaraajojen kannukset, kiharan tai silkkisen karvapeitteen. Näihin seikkoihin tulisi kiinnittää erityisesti huomiota.

Rodun tulee olla kestävä, voimakas ja ketterä. Nykyinen rodun rakenne on pysynyt alkuperäisenä eikä siinä ole havaittavissa ylilyöntejä. Rodun ei missään nimessä tule olla niin massava, että se menettäisi ketteryyttään. Koostaan huolimatta sen pitää pystyä taistelemaan petoeläimiä vastaan. Lisäksi rodun on osoitettava rakenteeltaan sellaista kestävyyttä ja terveyttä, että se pystyy liikkumaan vaivattomasti vaikeissakin olosuhteissa. Koiran turkin tulee olla vettä ja likaa hylkivä, jotta se suojaa huonoissa sääolosuhteissa.

Rodun pieneen lukumäärään nähden sille on kertynyt näyttelykäyntejä suhteellisen aktiivisesti. Keskimäärin podhalanskeja on ilmoittautunut näyttelyihin viimeisten viiden vuoden aikana 2 - 6 kappaletta ja rotu on ollut esillä useimmissa kaikkien rotujen näyttelyissä.

Rodun keskinäinen taso kehässä on vaihteleva. Usein yksilöt kuitenkin rodussa palkitaan hyvinkin korkeilla arvosanoilla. Yhdistyksen kanta on, että tähän vaikuttaa materiaalin vähyys, jotta tuomareilla olisi oikeanlainen ja selkeä käsitys rodun erinomaisesti edustajasta vertailukohtien puuttuessa.

5 Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Owczarek podhalanskeilla ei ole ollut aiempaa tavoiteohjelmaa.

6 Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuksen tavoitteena on hyvänluonteisen, rodunomaisen ja terve-rakenteisen owczarek podhalanski -kannan ylläpitäminen ja kehittäminen. Tavoitteena on myös säilyttää sen käyttötarkoitus. Rotua käytetään nykyään yleisimmin pihavahtina, mutta on olemassa kokemusta sen käytöstä karja-vahteina susialueilla, mm. muutamilla alpakkatiloilla. Rodun kotimaassa sitä tavataan myös alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan vuoristoissa lammaslauemojen vartijana. Rotu soveltuu myös vartioimisen lisäksi seuralaiseksi, mutta perinteiseksi seurakoiraksi sitä ei suositella.

Rodun käyttötarkoitus huomioiden tulee tavoitteena olla säilyttää koiran rakenne terveenä ja kestäväenä sekä luonne tasapainoisena ja vahvana. Lisäksi rodun luonneominaisuuksiin kuuluu itsepäisyys ja itsevarmuus. Kunnioitusta herättävä ulkomuoto ja säänkestävä turkki ovat myös podhalanskin erityisominaisuuksia, jotka vaikuttavat sen selviytymiseen vaikeissa sääolosuhteissa ja uskottavuuteen tarkkana pihavahtina.

Tavoitteena on kerätä faktatietoa rodun terveydentilasta, kuolinsyistä ja käyttäytymisestä sekä luonteesta seuraavan viiden vuoden aikana. Luonneprofiilin valmistuminen ja järjestelmällisten testausten aloittaminen on edellytys, jotta rodun luonteesta voidaan kerätä tarvittavaa faktatietoa. Luonteen testaaminen on tavoitteena saada jalostusta ohjaavaksi yhdeksi kriteeriksi näytelytulosten ja terveystutkimusten ohella.

Vikojen ja sairauksien leviämistä rotuun pyritään ennalta ehkäisemään terveystutkimusten, terveystutkimusten sekä tavoiteohjelman avulla. Tavoitteena on suomalaisten kasvattajien keskinäisen yhteistyön lisääminen, rodun tekeminen tunnetuksi laumanvartijana sekä suhteiden luominen muiden maiden kasvattajiin sekä yhdistyksiin. Tällä tavoin pyritään owczarek podhalanskien geenipohjan laajentamiseen niin paljon kuin se on maailmanlaajuisesti mahdollista.

Jalostustavoitteita mietittäessä rotuyhdistys haluaa kiinnitettävän huomiota koirien lonkkaniveldysplasiatuloksiin sekä erityisesti luonteeseen. Koiria, joilla on ongelmia luonteessa, ei tulisi käyttää missään tapauksessa jalostukseen. Myös luonnollinen lisääntyminen on yksi mainittava asia. Vaikka rodussamme ei juuri synnytysvaikeuksista ole raportoitu, ei jalostukseen tulisi käyttää narttua, jolle on jouduttu jo kahdesti aikaisemmin tekemään keisarinleikkaus normaalin synnytyksen sijasta.

6.2. Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.

Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla psyykkisesti ja fyysisesti mahdollisimman terveitä yksilöitä.

Jalostukseen käytettävien yksilöiden lonkat ja kyynärät tulee kuvata. Tavoitteena on käyttää A-, B-, tai C-lonkkaisia jalostuskoiria. Mikäli lonkkakuvaus-

tulos on D, tulisi tällaiselle koiralle käyttää A- tai B-lonkkaista urosta/narttua, jotta tulokset kehittyisivät myönteisesti. Tavoitteena on kiinnittää huomiota myös kyynärnivelten terveyteen.. Tällä hetkellä kyynärnivelet on pääsääntöisesti terveitä, mutta kyynärniveiltään sairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen jatkossakaan.

Tavoitteena on saada lonkka- ja kyynärkuvattua yli puolet vuosittain syntyvien pentujen määrästä, koskien myös ei-jalostukseen käytettäviä koiria. Näin saadaan laajemmin kartoitettua tietoa rodussa mahdollisesti esiintyvistä vi-oista ja sairauksista. Rotuyhdistys maksaa pientä tukea jäsenilleen lonkka- ja kyynärkuviin.

Poissuljetaan jalostuksesta yksilöt, joilla on todettu epilepsiaa ja vältetään sellaisten yksilöiden käyttöä, joilla on havaittu mahdollisesti perinnöllisiksi epäiltyjen sairauksien oireita.

Luonne ja rodunomaiset käyttöominaisuudet tulee huomioida valittaessa jalostusyksilöitä. On suotavaa, että jalostukseen käytettävästä koirasta on kerätty tietoa joko rodulle kehitetyn luonneprofiilin avulla tai virallisella luonnetestillä/mh-kuvauksella. Koirat, joilla on ongelmia luonteessa, tulee ehdottomasti sulkea pois jalostuksesta.

Terve rakenne ja rotutyypillinen ulkomuoto tulee säilyttää. Tavoitteena on parantaa vähitellen seuraavia ulkomuodollisia puutteita: huono pigmentti, liian vaalea silmien väri, kapeat etu- sekä takaosat, liian löysät huulet, löysä kaulanalusnahka, roikkuvat silmäluomet, liian korkealle kiinnittynyt häntä, jolloin koira kantaa sen liikkeessä selän päällä, sekä liian lyhyt häntä.

Suosittelaaan SKL:n ja SSKY:N esittämän sukusiitosastesuosituksen, 6,25 %, noudattamista, ja huomioimaan jalostusvalintoja tehdessä kaikki geenipoolia laajentavat mahdollisuudet.

Geenipoolin ja monimuotoisuuden tutkimiseksi on olemassa tätä varten kehitetty DLA-monimuotoisuuden testaus. Puhtaat rodut on luotu usein muutamasta yksilöstä ja niiden taustalla on aina voimakkaasti sisäsiitosta eli jalostukseen käytetään lähisukulaisia tai ylen määrin samoja yksilöitä. Lähisukulaisten käyttäminen lisää rodulle tyypillisten sairauksien kantajien ja sitä kautta myös sairastuvien yksilöiden määrää.

DLA-alueeksi kutsutaan erästä perimän geenialuetta, joka sisältää suuren määrän yksilön immuunivasteeseen vaikuttavia geenejä. Nämä geenit vastaavat mm. koiran omien kudosten tunnistamisesta ja vieraiden patogeeneiden tunnistamisesta ja tuhoamisesta. Nämä geenit tulisi olla monimuotoisia DLA-alueessa, jotta ne kykenevät reagoimaan erilaisiin viruksiin, bakteereihin ja muihin vieraisiin tunkeilijoihin. Sisäsiitos kaventaa koiran perimän monimuotoisuutta ja se on suora uhka rodun terveydelle.

Määrältään pienien rotujen, kuten owczarek podhalanski, DLA-monimuotoisuus on varsin niukka ja tämä saattaa altistaa erilaisille autoimmuunisairauksille kuten esimerkiksi diabetes, reuma tai kilpirauhasen vajaatoiminta. Koirillakin on osoitettu jo useassa autoimmuunisairaudessa yhteys näihin

DLA-geeneihin. Niiden testaaminen on tärkeää sairauksien vastustamiseksi ja DLA-monimuotoisuuden ylläpitämiseksi niin yksittäisissä kasvatuslinjoissa kuin koko rodussa.

DLA-monimuotoisuutta voidaan seurata koiran DNA:sta. Ideana on käyttää saatua geenitietoa jalostuksessa hyväksi siten, että astutuspartneriksi voidaan valita muutoin jalostukseen sopiva yksilö, jolla on erilaiset DLA-geenit. Tällöin pennut perisivät vanhemmiltaan mahdollisimman monta erilaista immunogeeniyhdistelmää ja tämä monimuotoistaisi linjan ja vähitellen koko rodun alleelikirjoa. Samalla kerta selviää, kantavatko testatut koirat mahdollisesti jotakin tunnettua rodun autoimmunisairauteen altistavaa riskialleelia, jos sellainen on rodulle tunnistettu.

DLA-monimuotoisuuden testaaminen ja huomioiminen osana jalostusta voi olla hyödyllistä, mutta jalostuksen pitää aina perustua kokonaisvaltaiseen arvioon yksilön sopivuudesta. Valinta ei voi perustua yksistään DLA-geenitietoon.

Owczarek podhalanskeilla näitä testejä ei ole vielä käytetty, mutta se on yleistynyt useiden rotujen parissa viime vuosina.

Jalostukseen käytettävällä owczarek podhalanskillla tulee olla:

- vähintään 2 x näyttelystä laatuarvostelu erinomainen sekä uroksella että nartulla tai hyväksytyt jalostustarkastuslausunto rotuyhdistyksen järjestämästä / hyväksymästä jalostustarkastuksesta. (perusteena tiukalle näyttelytulosvaatimukselle on helppous saada laatuarvostelu erinomainen myös heikkotasoisemmille yksilöille useilla näyttelykäynnillä)
- lonkat ja kyynärät kuvattu

Lisäksi on suositeltavaa, mutta ei pakollista:

- jalostustarkastus
- virallinen silmätarkastuslausunto
- luonneprofiilitestaustulos tai luonnetestilausunto

Suotavaa ei ole käyttää koira jalostukseen, jos:

- nartulle on suoritettu jo kaksi keisarinleikkausta aikaisemmin
- koiralla on jälkeläisiä jo 3 - 4 pentuetta

Hyväksyttävää ei ole nk. uusintayhdistelmä, paitsi jos aiemmin tehdystä yhdistelmästä on rekisteröity korkeintaan kaksi pentua.

Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n jalostustoimikunnan kasvatusohjetta ei täyty owczarek podhalanski, josta ei ole saatu riittävästi tietoja sen arvioimiseksi tai jota ei ole jalostustarkastuksessa hyväksytyt käytettäväksi jalostukseen

Lisäksi vaatimuksia ei täyty:

- koira, joka on luonteeltaan todettu selvästi araksi tai aggressiiviseksi
- narttu, joka on alle 2,5 vuotta vanha

- narttu, joka on yli 7-vuotias (perustellusta syystä voidaan hyväksyä, mikäli nartulla on ollut pennut aiemmin ja eläinlääkäri on todennut nartun terveeksi)
- narttu, jolla on ollut pennut myös edellisestä kiimasta, ellei kiimojen väli ole vähintään 10 kuukautta
- koira, jolla on rotumääritelmän mukaan vakavia virheitä
- koira, joka ei astu tai anna astua normaalisti
- uros, joka on alle 2-vuotias

6.3 Rotua harrastavan yhdistyksen toimenpiteet

Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n tavoite on vaalia rodunomaista owczarek podhalanskia niin terveydellisesti, ulkomuodollisesti kuin käyttöominaisuuksienkin osalta.

Ongelmana on kohdattu usein tiedon puute rodun nykytilasta, tiedon saamisen vaikeus sen alkuperämaasta sekä kasvattajien panostus vain tiettyihin jalostuksellisiin seikkoihin näkemättä kokonaisuutta.

Yhdistys ja sen jalostustoimikunta on seuraavilla toimillaan pyrkinyt keräämään tietoa rodusta ja ohjaamaan rodun jalostusta

- Terveyskyselyt (toteutettu 2 krt tähän mennessä)
- Käyttäytymiskysely (toteutettu 1 krt)
- Kuolinsyyrekisteri
- Aktiivinen kasvattajayhteydenpito
 - mielipidekyselyt, kasvattajakirjeet, kasvattajakäynnit
- Luonneprofiilin työstö ja luonneprofiilitestaukset
- Säännölliset jalostustarkastukset
- Tilastoinnit jalostusnetistä ja niiden analysointi + tiedottaminen
- Vuosikirjan toimittaminen joka toinen vuosi
- Avustaminen tuontikoira-asioissa
- Pentuvälityskriteerien valvominen ja päivittäminen
- Uroslistat mahdollisesti jalostukseen käytettävistä uroksista taustatietoineen
- Opastus ja ohjaus jalostuksellisissa asioissa
- Pennunostajien ohjeistus
 - kattavat tietopaketit yhdistyksen www-sivuilla
- Uusien pennunostajien ohjaaminen yhdistyksen jäseniksi
- JTO:n työstäminen ja siitä jalostusta ohjaavan ohjenuoran saaminen
- Rotua koskeviin tiedusteluihin vastaaminen
- Pevisa-ohjelman valmistelu

Yhdistys korvaa jäsenilleen osan lonkka- ja kyynärkuvauksien kustannuksista. Yhdistys myös pyrkii käännättämään puolankielistä owczarek podhalanski -kirjallisuutta ja ylläpitämään suhteita alkuperämaan rotuyhdistykseen rodun kotimaan tilanteen kartoittamiseksi. Yhdistys pyrkii seuraamaan rodun terveystilannetta terveystarkastusten avulla ja kehittämään informaatiopaketteja rodusta uusille ja vanhoille ulkomuototuomareille.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet

Uhat:

- Geenipohjan kaventuminen entisestään
- Samojen koirien liiallinen käyttö jalostuksessa
- Koira joutuu vääränlaiseen ympäristöön; suuri kysyntä saattaa johtaa koiran rotuun perehtymättömälle ihmiselle
- Pieni kanta
- Kasvattajien keskittyminen vain muutamiin jalostuksen painopisteisiin
- Koirat jäävät liian usein jalostustarkastusten sekä näyttelyiden ulkopuolelle
- Koirien todellisesta luonteesta ja käyttäytymisestä ei saada tulevaisuudessa tarpeeksi tietoa
- Koirien mahdollisia ilmeneviä perinnöllisiä sairauksia ei havaita ajoissa
- Koirien terveydestä on liian vähän tietoa saatavilla
- Terveystutkittujen koirien prosentuaalinen osuus pysyy pienenä
- Pennutus ilman jalostuksellisia päämääriä
- Rotuyhdistyksen jäsenistöstä ja pennunostajista tavoitetaan vain pieni osa → loput "häviävät"
- Kasvattajat eivät noudata JTO:n suosituksia jalostustyössään kokonaisvaltaisesti vaan ainoastaan tietyiltä, heille sopivilta osin

Mahdollisuudet:

- Tiedon kerääminen rodun alkuperämaasta ja suhteiden luominen muiden maiden kasvattajiin
- Suunnitelmallisuus jalostuksessa geenipoolin säilymiseksi kotimaassa sekä ulkomailla (JTO:sta ohjaava yhteinen tekijä)
- Yhteistyön kehittäminen kasvattajien kesken sekä kotimaassa että ulkomailla
- Erisukuisten tuontikoirien hankkiminen
- Jalostustarkastuksiin sekä näyttelyihin osallistumisen lisääminen
- Lonkkatutkittujen koirien määrän nousu
- Terveystietojen kerääminen laajemmalti (terveyskyselyt)
- Luonneprofiilitestauksen tai luonnetestauksen edellyttäminen jalostukseen käytettäviltä yksilöiltä
- Suurin osa kasvattajista on yhdistyksen kasvattajajäseniä

Rodun kasvatus halutaan nähdä tulevaisuudessa tavoitteellisena ja JTO:n suosituksia mukailevana toimintana, jossa kasvattajilla on yhteinen kokonaisnäkemys rodun jalostuksellisista tavoitteista ja jalostusvalinnat perustuvat faktatietoon rodun sen hetkisestä tilanteesta niin terveyden, rakenteen kuin luonteenkin osalta.

Uhat ja ongelmat on pyritty tiedostamaan ja niiden eteen on tehty töitä, jotta tiedonkeruu jatkossa rodun nykytilanteesta olisi täsmällisempää ja saatujen tietojen perusteella voitaisiin tehdä päätelmiä rodun terveydestä sekä luonteesta.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Rodun jalostuksen ohjaamiseksi rodun nykytilanteesta tarvitaan paljon enemmän tietoa niin luonteesta kuin terveydestäkin.

Suomen Owczarek Podhalanskit ry on ryhtynyt systemaattisesti keräämään tietoa rodun nykytilanteesta seuraavilla keinoilla

- Terveyskyselyt
 - Toteutettu 2004 ja 2008 → seuraava toteutus vuonna 2012
- Käyttäytymiskyselyt
 - Toteutettu 2008 → seuraava toteutus vuonna 2012
- Rodunomainen luonneprofiili
 - Profiilin tekeminen ja ensimmäisten koirien testaus meneillään
 - Luonneprofiili aktiivisessa käytössä vuoden 2011 loppuun mennessä
- Kasvattajahaastattelut
 - Toteutus vuonna 2012
- Jalostustarkastukset
 - Vuosittainen tapahtuma

Jalostuksen tavoiteohjelma julkaistaan erillisenä vihkosena sekä kotisivuilla osoitteessa www.podhalanski.fi. Jalostuksen tavoiteohjelmasta on tarkoitus luoda runko rodun tavoitteelliselle jalostukselle ja saada sen avulla kasvattajat katsomaan kokonaisvaltaisesti rodun tulevaisuutta niin terveyden, ulkomuodon kuin luonteenkin osalta ja havaitsemaan mahdolliset uhat ja ongelmat etukäteen.

Jalostustoimikunta seuraa jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista analysoimalla Kennelliiton jalostusnetin raportteja ja julkaisemalla faktatietoa niistä rodun jäsenlehdessä sekä nettisivuillaan. Lisäksi jalostustoimikunta järjestää säännölliset jalostustarkastukset ja luonneprofiilitestaukset ja kyselyt jäsenistölle.

Rodun monimuotoisuuden tutkiminen ja geenipohjan laajentaminen sekä sen merkityksen korostaminen on yhdistyksen yksi jalostuksen peruspilareista. Yhdistys haluaa perehtyä monimuotoisuuden tutkimiseen tarkemmin ja etsii keinoja tiedon syventämiseksi sekä materiaalin analysoimiseksi. Tietoa käytetään jalostuksen ohjaamiseksi ja kasvattajien ohjeistamiseksi, kun sitä on tutkittu riittävästi ja riittävällä tietotasolla. Tavoitteena on tehdä tarkempia monimuotoisuuteen liittyviä tutkimuksia vuoteen 2012 mennessä. Tällä hetkellä ymmärrys on vain siinä, että jalostuspohjaa tulisi laajentaa rodun osalta ja sen monimuotoisuus on hyvin matalalla tasolla.

Jalostuksen tavoiteohjelman seuranta tapahtuu ensisijaisesti Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n jalostustoimikunnan toimesta sekä vuosikokousten yhteydessä hallituksen antaessa kuluneen vuoden toimintakertomuksen ja seuraavan vuoden toimintasuunnitelman. Jalostuksen tavoiteohjelmaan sisältyvät tilastot julkaistaan yhdistyksen vuosikirjassa ja ovat siten koko jäsenistön käytettävissä.

Jalostustoimikunta ja hallitus seuraavat jalostusta ja kasvattajien toimintaa. Mikäli asiat niin vaativat, yhdistys voi milloin tahansa kokoontua sääntöjensä puitteissa ylimääräiseen yleiskokoukseen käsittelemään jalostuksen tavoiteohjelmaa tai muita rodun jalostukseen liittyviä asioita. Yhdistys on maksanut kaikille jalostustoimikunnan jäsenille jalostusneuvojan peruskurssin osallistumismaksun.

Rodun tavoiteohjelma tarkistetaan viiden vuoden kuluttua tai, mikäli selkeä tarve ilmenee, aiemmin yhdistyksen hallituksen harkinnan mukaan.

Lähteet

Kirjalliset lähteet:

Koljonen Kaisa. 2002. Laumanvartijakoirat. Sanasilta Oy.

Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n vuosikirjat

Suuri koirakirja 1.1991. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Suomen Owczarek Podhalanskit ry terveys- ja käyttäytymiskyselyt v. 2004 ja 2008

Internet-lähteet:

<http://www.kennelliitto.fi/FI/Rotumaaritelmat>

[http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusja kasvatus/artikkelit](http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusja_kasvatus/artikkelit)

- Katariina Mäki:
<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/sukusiitos.htm>
- Katariina Mäki
http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/tehollinen_populaatiokoko.htm
- Katariina Mäki
<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/monimuotoisuus.htm>

Katariina Mäki. Jalostuskoiran valinta. 2010

http://www.katariinamaki.com/artikkelit/Skoiran_valinta2010.html

<http://jalostus.kennelliitto.fi>, Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä

<http://zmw1.p.lodz.pl/main/people/zbychu/dog.html>

http://www.thebreedsofdogs.com/OWCZAREK_PODHALANSKI.htm

<http://puppydogweb.com/caninebreeds/polishtatra.htm>

<http://www.canids.org/occasionalpapers/livestockguardingdog.pdf>

http://koti.phnet.fi/aarntu/owczarek_podhalanski.htm

<http://www.podhalanski.fi>

Genoscooper Oy. Marjut Ritala

<http://www.genoscooper.com/testivalikoima/koirat/dla-monimuotoisuustesti/>

Lisäksi harrastajien ja kasvattajien lukuisat kokemukset ja haastattelut.

Liite 1. terveystarkastuksen yhteenveto v. 2008

Terveystarkastuksen yhteenveto v. 2008		
Vastauksia yhteensä, kpl	33	
	Määrä	% vastanneista
1. Tuki- ja liikuntaelimet		
Koiralla on esiintynyt ontumista		
Rasituksen jälkeen	1	3,03 %
Vain nuorena	5	15,15 %
Levon jälkeen	1	3,03 %
Vanhemmiten	2	6,06 %
Koiralla on esiintynyt selkä- tai niskakipu	1	3,03 %
Murtumia	0	0,00 %
Jäykkyyttä	3	9,09 %
Ongelmien syynä on		
Tapaturma	2	6,06 %
Perinnöllinen vika	3	9,09 %
Syy ei ole selvinnyt	4	12,12 %
2. Korvat		
Koiralla on esiintynyt korvatulehduksia		
Ei lainkaan	22	66,67 %
Kerran	4	12,12 %
Silloin tällöin	0	0,00 %
usein	0	0,00 %
Koiralla on krooninen korvatulehdus	1	3,03 %
3. Silmät		
Silmäongelmista on raportoitu seuraavasti		
PRA	0	0,00 %
PHTVL/PHPV	0	0,00 %
PPM	0	0,00 %
CATARACTA / HC	0	0,00 %
Sisäänpäin kääntyneet silmäluomet	0	0,00 %
roikkuvat / ulospäin kääntyneet silmäluomet	0	0,00 %
toistuva silmätulehdus tai vuotavat silmät	1	3,03 %
jokin muu silmätauti	5	15,15 %
viherkaihi, rakkulainen vilkkuluomen tulehdus, silmätulehdus, luomi adenoma, iiris kysta		0,00 %
4. Hampaat		
Ei hammasongelmia	27	81,82 %
Purentavirhe		
yläpurenta	0	0,00 %
alapurenta	0	0,00 %
tasapurenta	0	0,00 %
muu purentavirhe	0	0,00 %
Hammaspuutokset		
varhainen hampaiden irtoaminen (alle 5-vuotiaana)	0	0,00 %
premolaari eli välihammaspuutos	0	0,00 %
etuhammaspuutos	0	0,00 %

muu hammaspuutos	1	3,03 %
kulmahampaiden asentovirhe	0	0,00 %
ylimääräisiä hampaita	0	0,00 %
5. Sisäelimet		
Ei ole todettu sisäelinsairauksia	28	84,85 %
Sydänvika	0	0,00 %
Munuaissairaus	0	0,00 %
Maksasairaus	0	0,00 %
Kilpirauhasen vajaa- tai liikatoiminta	0	0,00 %
diabetes	0	0,00 %
epilepsia	0	0,00 %
hengitysongelmia	0	0,00 %
syöpä	0	0,00 %
muu sisäelinsairaus	0	0,00 %
6. Virtsaelimet		
Sisäsiisteysongelmia pentuajan jälkeen	0	0,00 %
pidätyskyvyttömyyttä	0	0,00 %
virtsatietulehduksia	3	9,09 %
virtsakiviä	0	0,00 %
muu vika	0	0,00 %
7. Nartun hedelmällisyys, raskaus ja synnytykset		0,00 %
Nartun juoksuväli		0,00 %
alle 6 kk	0	0,00 %
6-9 kk	9	27,27 %
9-12 kk	1	3,03 %
muu	1	3,03 %
Synnytykset		
Pentueiden määrä	2	6,06 %
ei ongelmia synnytyksessä	2	100,00 %
keisarinleikkaus	0	0,00 %
lääkitysapu ollut tarpeen	0	0,00 %
osa syntyi normaalisti, osa leikkauksella	0	0,00 %
Valeraskaudet		
Ei valeraskauksia	10	30,30 %
valeraskaus, mutta ei eritä maitoa	0	0,00 %
erittää maitoa vähän / runsaasti	0	0,00 %
hoitaa kuviteltuja pentuja	0	0,00 %
luonne muuttuu häiritsevästi	0	0,00 %
Hedelmällisyysongelmat		
hedelmättömyys	0	0,00 %
epänormaali kiimakierto	0	0,00 %
kohtutulehdus	0	0,00 %
sterilisaatio	2	6,06 %
8.Uroksen hedelmällisyysongelmat		0,00 %
eturauhasvaivoja	0	0,00 %
kivesvika tai -sairaus	0	0,00 %
hedelmättömyys	0	0,00 %

uroksen astumisongelmat	0	0,00 %
kastraatio	1	3,03 %
9. Ihosairaudet		
Krooninen pitkäaikainen ihosairaus	0	0,00 %
demorikoosi (sikaripunkki)	0	0,00 %
toistuva akuutti ihosairaus	0	0,00 %
satunnaisia iho-ongelmia	4	12,12 %
hotspot, märkärupi		
10. Allergiat		
ruoka-aineallergia	1	3,03 %
muu allergia	0	0,00 %
11. Koiran ruokahalu ja koko		
Koira on		
erittäin huono syömään	1	3,03 %
normaali syömään	20	60,61 %
nirso	5	15,15 %
ahne	5	15,15 %
erittäin laiha	0	0,00 %
hoikka	6	18,18 %
normaalipainoinen	23	69,70 %
pulska	2	6,06 %
erittäin lihava	0	0,00 %
12. Muista koiran sairauksista		
Ruoansulatuselinten sairaus	0	0,00 %
Anafylaktinen sokki rokotteesta	0	0,00 %
hengistyselinsairaus	0	0,00 %
epämuodostuma	2	6,06 %
käyrät takajalat, nestekysta v. takalonkka		
tyrä	0	0,00 %
anaalirauhanen		
tulehtunut usein	1	3,03 %
puhjennut	0	0,00 %
leikattu	0	0,00 %
Muu aiemmin mainitsematon sairaus, kennelyskä	1	3,03 %